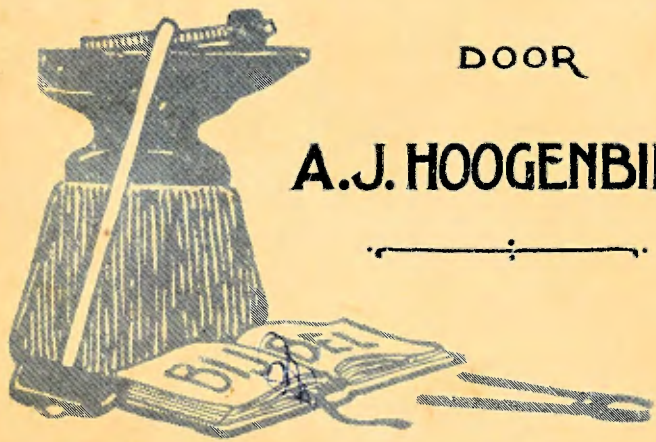

OVERWONNEN

DOOR

A. J. HOOGENBIRK

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

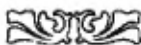
OVERWONNEN

EEN VERHAAL

DOOR

A. J. HOOGENBIRK

Geïllustreerd door FRANS VAN NOORDEN

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

't Was Zaterdagavond.

Stil en vredig lag het dorp, waar oud en jong zich bereidde voor den komenden Rustdag. Huis en schuur en stal hadden hun weekbeurt gehad, die maken zou dat alles er straks recht Zondagsch uit zou zien.

Overal zag men, hoe de kalmte van den Zaterdagavond de menschen verlokte tot andere bezigheden dan de gewone. De een deed boodschappen, de ander bracht zijn voortuintje in orde, en bij groepjes waren vooral de opgeschoten knapen van het dorp bijeen, en hadden het druk over alles en allerlei.

In de dorpssmederij stonden, al was het werk reeds lang gedaan, twee menschen nog druk te praten. De een was een man van een jaar of veertig, breed en zwaar van gestalte, forsch gebouwd, maar goedig van uiterlijk. Zijn zware knuisten pasten geheel bij zijn beroep, en waren er zeker voor een gedeelte het gevolg van. Al was hij ook de smidsbaas, toch droeg hij een eenvoudig werkpak. Echter zou iemand die hem in de schrandere oogen zag, al spoedig op de

gedachte zijn gekomen, dat die man gewoon moest zijn alles te regelen, te zorgen, dat iedere knecht zijn werk had en dat de zaken goed liepen. En dat wou heel wat zeggen. Want onze smid had het druk van den morgen tot den avond. Hij verdiende tamelijk veel, maar het was niet met stilzitten.

Vlak bij hem stond op 't oogenblik een jonge man, een der smidsgezellen, die nog geen haast scheen te hebben, al was het loon uitbetaald en al de anderen vertrokken. In tegenstelling met zijn baas was hij mager en bleek, schoon niet zwak van uiterlijk. Zijn oogopslag boezemde zeker wantrouwen in, en over het geheel schenen knecht en baas nog in meer dan in het uitwendige te verschillen. Want dikwijls spiegelt de ziel zich af in de oogen, en vertelt het aangezicht wat in het hart woont.

Toen door elk zijn weekloon was ontvangen, had ook onze jonkman gedacht met de anderen te vertrekken. Maar de baas tikte hem bijna onmerkbaar op den rug en fluisterde:

„Wacht nog een oogenblik. Ik wou je graag even spreken.” En zoo vinden we nu die twee in de werkplaats bijeen.

„Kees,” zoo begon de patroon, „ik heb maar een kort woord, doch hoop dat je het zult ter harte nemen. Ik was vroeger altijd over je tevreden, maar in den laatsten tijd minder dan eerst.”

„Doe ik dan mijn werk niet goed, slechter dan de anderen?” vroeg Kees wat knorrig.

„Niet zooals ik het wenschen zou. Je komt tegenwoordig telkens te laat, en als het tegen den avond loopt, schijn je soms versuft en slaperig. Dat past niet voor een jong gezel. Zoo zwaar is het werk en zoo lang de werktijd niet.”

„O, is het dat,” zei Kees. „Maar ik kan het niet helpen als ik van 't werk moe word en mij verslaap, of tegen den avond slaap krijg.”

„Dat mag wezen,” zei de baas goedmoedig, „maar het kan ook anders zijn. Wie werkelijk vermoeid is, slentert niet 's avonds om tien uur noodeloos nog door het dorp en zit ook — laat ik het maar zeggen — niet tot elf uur 's avonds in de herberg. Zoodoende krijgt men geen nachtrust, en deugt overdag niet voor zijn werk.”

Hier zweeg de patroon. Doch toen de knecht niet antwoordde, vervolgde de smid:

„Het spijt me van je, Kees, en daarom wil ik je intijds waarschuwen. Je hebt den voet gezet op een verkeerden weg, en staat aan het begin. Maar het spreekwoord zegt: Wacht u voor den eersten stap. Je loopt gevaar geen goed werkman, maar een dronkaard te worden, al vind je een enkel glaasje nu en dan geheel onschuldig. Tenslotte wordt de drank meester over den drinker. Bovenal bedenk, hoe God in Zijn Woord zegt, dat je ook wel kent: „De wijn is een spotter, de sterke drank is woelachtig; al wie daarin dwaalt, zal niet wijs zijn.”

„Maar,” zei de knecht, die in stilte erkennen moest dat zijn baas wel gelijk had, „zoo'n enkel borreltje als ik drink, kan toch geen kwaad; ik ben immers geen dronkaard.”

„Neen, maar je zijt hard op weg om het te worden. Daarom wil ik je waarschuwen nu het nog tijd is. Allereerst in je eigen belang. Want gaat het zoo voort, dan loopt alles mis, en kan ten slotte niemand je meer gebruiken. Ik raad je, blijf uit de herberg, zoek je genoeg thuis, en geef acht op wat God in Zijn Woord zegt. Als je beterschap belooft en je woord houdt, dan doe jij mij genoeg en je zelf voordeel.”

De knecht keek niet vriendelijk. Toch deed hij zoo iets als de baas wenschte, maar het was met een zuurzoet gezicht, dat duidelijk toonde hoe weinig lust hij eigenlijk had toe te geven.

Kees was de oudste zoon uit een talrijk maar behoeftig gezin, waar zeven kinderen waren. Zijn vader, een boerenarbeider, had dikwijls moeite voor al die grage monden den kost te verdienen. Moeder hielp wakker mee om het stukje grond bij hun huisje te bebouwen, waarbij de kinderen haar van dienst waren. De zorg voor het huishouden nam haar tijd grootendeels in beslag. En zoo ging de eene dag na den anderen voorbij, in hard werken en zwoegen, waarbij ieder mee deed naar de mate van zijn krachten.

Op school was Kees altijd een flinke leerling geweest, die zijn best deed. De meester had hem willen houden om hem voor onderwijzer op te leiden. De ouders, met wie hij er over sprak, hadden er ook wel zin in. Maar alles stuitte af op één bezwaar: Kees zou wel kosteloos al het noodige leeren, maar ook de eerste jaren niets verdienen. En op verdienen hadden de ouders juist gehoopt, wijl het zoo noodig was.

Zoo viel dan het fraaie plan in duigen, schoon allen er voor waren, Kees zelf allermeeft. Thans werd besloten, dat de jongen bij het smeden zou komen. Dat was, zei vader, een goed vak, en het bracht al dadelijk een daalder in de week op. De smidsbaas, die hem kende als een vlugge, vriendelijke jongen, had hem gaarne als leerling in dienst genomen, om als hij goed oppaste een flinken smid van hem te maken. Een ding had baas Peter — zoo heette de smid — graag gezien, maar ontbrak helaas. Het gezin waaruit Kees kwam, stond wel gunstig bekend, men was er vlijtig, vriendelijk en hulpvaardig, maar de vreeze Gods woonde er niet. Man en vrouw beiden, hoe braaf ook, leefden slechts voor en bekommerden zich slechts om de aardsche dingen. Dat er nog hogere zijn, die we eerst moeten zoeken, kwam niet bij hen op, al stond het ook duidelijk in den Bijbel, waaruit vader elken Zondagmorgen een hoofd-

stuk las. En hun kinderen volgden bij het opgroeien het voorbeeld van hun ouders.

De eerste twee jaren, die Kees bij het smeden doorbracht, was ieder over hem tevreden. Hij werkte met lust, hielp waar hij kon, en voldeed zoo goed, dat zijn loon telkens werd verhoogd en al geklommen was tot driemaal zooveel als bij 't begin. Maar ongelukkig kwam er verandering. Nu Kees wat ouder werd, uit de kluiten groeide en in zijn smidspak haast een man toonde, begon hij zich dwaselijk in te beelden, dat het kinderachtig van hem was, zoo elken avond bij de broertjes en zusjes te zitten en met de kleinen te praten. Daar vond hij zichzelf nu te groot en te wijs voor, en dus ging hij dan ook na volbracht dagwerk de straat op om daar gezelschap te vinden, dat hem, naar hij meende, beter paste. 't Waren jongens van zijn leeftijd, maar die, inplaats van hun velen vrijen tijd nuttig te besteden, dezen gebruikten om te rusten, pret te maken, allerlei ruwe en laffe grappen uit te halen en allen tot last te zijn.

Gemeenlijk kon men een troepje jongelui des avonds bijeen vinden bij de pomp of op het marktplein, en werd daar veel besproken en afgehandeld. Maar in den winter, bij regen, sneeuw en kou, was zulk een vergaderplaats toch minder verkieslijk. Doch geen nood. De herberg op den hoek stond voor ieder open. Het licht straalde uitlokkend door de vensters, en de herbergier zag maar al te graag de jongelui onder zijn dak verschijnen. Zij op hun beurt waren verstandeloos genoeg om hun weinige penningen in de herberg te verkwisten.

Daar binnen ging het in den regel vroolijk toe, vooral wanneer er zooveel jongelui bijeenwaren. Maar met enkel praten en lachen kreeg men toch den langen avond niet om. Het ging niet aan zoo op een droogje te zitten. Zoo meenden de jongelui, en de waard uit de herberg gaf hun gelijk. Hij voer er wel bij. Dat

er weinig of geen water gedronken werd, maar wat sterkers, begrijpt ieder. En zoo werd menigeen ongemerkt al jong een drinker, tot schade voor lichaam en ziel, en tot niemands voordeel dan dat van den herbergier.

Doch er was nog een andere manier, misschien wel de verderfelijkste, om den jongelui het geld uit den zak te kloppen. En dat was het spel. Veelal werd er

kaart gespeeld, en al ging het maar om enkele centen toch werd met drift gespeeld, ja ontstond er soms wel eens een vechtpartij, vooral wanneer een paar spelers wat veel gedronken hadden. Ook werd er gedobbeld, tamelijk sterk zelfs, waarbij menigeen vrij wat verloor. In 't kort, Kees was in kwaad gezelschap geraakt en ook aan hem bleek de waarheid van het Schriftwoord: „Dwaalt niet; kwade samensprekingen bederven goede zeden”.

De lezer zal misschien vragen, of de ouders van Kees goed vonden wat hij deed. Het antwoord is, dat zij er nooit veel over gedacht hadden. Heel laat kwam

hij zelden thuis, overdag werkte hij met vlijt, van zijn weekgeld, dat al vrij hoog was, droeg hij het meeste trouw aan zijn moeder af, en dikwijls als hij bij het spelen in de herberg „gelukkig was” geweest, tracteerde hij de huisgenooten op wat lekkers, uit de behaalde winst betaald. Daarbij was hij goedig en vriendelijk voor iedereen, en mochten allen op het dorp hem lijden.

Dit laatste wilde evenwel niet zeggen, dat iedereen het gedrag van Kees goedgevond. Integendeel, niet weinigen keurden het af, en vonden, dat de jongeling verkeerd en dwaas deed. Tot dezen nu behoorde ook onze smidsbaas. Baas Peter zag de zaken wat dieper in dan de meeste dorpelingen. Dat nu kwam niet alleen daardoor, dat hij een verstandig man was, maar meer nog wijl hij werd voorgelicht door de wijsheid die van Boven is. En wetende wat het Woord Gods zegt: geen dronkaard zal het koninkrijk Gods beërven, voorzag hij te duidelijker het gevaar, dat zijn knecht dreigde, nu deze zich begaf op verkeerde wegen. Ja, de baas besloot hem ernstig te waarschuwen, gelijk we reeds zagen dat hij deed.

Zeker, baas Peter had kunnen zeggen: wat gaat het mij aan, wat Kees in zijn vrije uren doet? Dat moet hij zelf weten. Als hij maar op tijd te werk komt, niet luiert en op zijn zaken past, heb ik mij verder niet met hem te bemoeien. Doch zoo sprak onze baas niet. Als ik iemand een verkeerden weg zie inslaan, vol gaten en waar hij licht een ongeluk kan krijgen, dan, zoo dacht hij, waarschuw ik hem vast. En zou ik het thans mijn knecht niet doen, die zoo groot gevaar loopt voor zijn ziel? En, mij dunkt, hij had gelijk.

Doch wie dat ook mocht erkennen, de knecht niet. Wel had hij den baas beloofd beter op te passen, doch zijn hart was daartoe al heel weinig geneigd. Wat heeft de baas er mee te maken wat ik des avonds doe? Ik voer toch geen kwaad uit, dacht Kees. Toen

hij jong was, zal hij ook wel eens in de herberg zijn geweest, en nu gunt hij het mij niet.

Zoo redeneerde Kees in zijn dwaasheid. In schijn gaf hij zijn meester gelijk, werkelijk ging hij zijn ouden gang, alleen met dit onderscheid dat hij het wat slimmer aanlei, en zooveel mogelijk voor den baas verborg, waar hij des avonds heenging, en wie daar dan zijn gezelschap waren. Zoo kon baas Peter een tijdlang gelooven, dat zijn waarschuwing geholpen had, terwijl de knecht zich verblijdde over de lichtgeloovigheid van den baas, dien hij zoo oolijk fopte.

Op zekeren Woensdagavond, terwijl baas Peter rustig in de huiskamer zijn pijpje zat te rooken, werd er aan de huisdeur geklopt. Hij stond op en deed open. 't Was een jongen, die de boodschap bracht van een der klanten, of de baas dadelijk iemand wou sturen, daar er een deurslot niet in orde was, en men daardoor van twee kamers was afgesloten.

't Was geen prettige boodschap, want de klant woonde ver, het was regenachtig weer, en bovendien wees de klok al bij tien. Maar toch, de klanten laten wachten, dat wou onze smid niet.

„Ik zal komen,” zei hij tot den jongen: „de knechts zijn weg. Ik ga zelf.” Weldra was hij op weg. Toen hij was, waar hij zijn moest, bleek het ongemak gelukkig licht te verhelpen. Weldra kon hij weer huiswaarts keeren.

De weg, dien onze smid te volgen had, liep dwars door het dorp over het marktplein. Even daar voorbij zag hij nog licht, al waren de meeste huizen gesloten. Het was 't licht van de herberg, die op dit late uur nog open was. Dit was niets ongewoons, maar wel dat voor de herberg een troepje menschen stond, terwijl het geluid van stemmen over het marktplein klonk. Er moest iets bijzonders aan de hand zijn, en de smid kon niet laten er kennis van te nemen, en sloop achter de menschen om. Juist bespeurde hij

hoe de deur van de kroeg werd opengeworpen, en een paar personen naar buiten kwamen.

Baas Peter zag toe wat volgen zou. Hij had zijn plaats gekozen achter een der dikke boomen, die de herberg omgaven. Zelf bijna onopgemerkt, kon hij toch alles goed zien wat er gebeurde, daar het schelle licht door de wijd geopende deur der herberg naar buiten stroomde, en den weg helder verlichtte.

Zoo zag baas Peter hoe twee jonge mannen al vechtende — en blijkbaar was het meenens — uit de herberg naar buiten tuimelden, of liever door den waard de deur uit werden geworpen. Verschillende andere jongelui trokken blijkbaar partij voor den een of den ander der vechtenden. De omstanders, die op het rumoer uit hun woningen waren geloopt, om te zien wat er gaande was, zagen het getier en het gevecht kalmpjes aan. Zoo iets kwam bij de herberg wel meer voor!

Onze smidsbaas kon eindelijk verscheiden hem bekende jongelui onderscheiden, en tot zijn groote spijt ook Kees, die wel niet meevocht, maar ook geen hand uitstak om de twistenden te scheiden. De meeste jongelingen, ook hij, schenen min of meer opgewonden door den sterken drank.

Baas Peter werd bedroefd en toornig te gelijk. Zoo was het toch waar wat hij vermoed had, dat Kees slechts in schijn zijn leven gebeterd had, maar in stilte den verkeerden weg bleef bewandelen, en niet luisterde naar goeden raad. Toen de jonge man den volgenden morgen vrij laat te werk kwam, bemerkte de patroon dat Kees een blauw oog had, vermoedelijk een aandenken aan het gevecht van gisteravond.

Doch hij vroeg er niet verder na, en overlegde bij zich zelf wat te doen.

Dien avond wachtte hem nog een onaangename verrassing. Er waren in de smederij ook twee aan-

komende jongens werkzaam. Wel stond Kees een heel eind boven hen — wat o.a. daaruit bleek dat zij een muts droegen en hij een pet — maar toch ging hij vanzelf veel met hen om.

Nu kreeg de baas den avond na het gevecht onverwacht bezoek van den vader van Piet, een der twee leerjongens, die zijn voornemen te kennen gaf om zijn zoon van de smederij te nemen, en desnoods elders of bij een ander vak te doen.

„Dat spijt me,” zei de smid, „maar waarom wilt u dat?”

„Om u de waarheid te zeggen, omdat ik bemerk dat mijn jongen wel goed zijn vak leert, maar ook veel kwaad. En daarvan heeft Kees, het jongmaatje, de schuld. Niet of ik mag hem wel lijden, maar ziet u, Kees komt uit een gezin waar men den Heere God niet dient, of althans maar in schijn. Kees zelf, al is hij nog jong, komt reeds trouw in de herberg, en gaat om met kornuiten, die zeker niet tot eer van het

dorp strekken. Nu wil hij mijn Pieter ook mee troonen, en daar hoop ik op te passen. Zoo'n jongen is zoo gemakkelijk af te leiden."

"Ik kan u, helaas, niet tegenspreken," zei de baas. "Als ik in uw plaats was, zou ik even zoo doen. Maar misschien is er wel iets op te vinden, en dat zou ik heel graag willen. Want ik houd van Kees, hij zal een knap werkmán worden. Maar als het den Heer behaagt, wordt Pieter het ook, en hij mag daarbij geen gevaar loopen van bedorven te worden door slecht gezelschap. 't Is niet gemakkelijk raad te schaffen. Want eigenlijk rust de schuld van Kees' gedrag voor een goed deel op zijn ouders. Als de jongen veel te laat thuis komt, mag vader wel eens zeggen: „Een anderen keer vroeger, hoor," maar daar blijft het dan ook bij. En als hij thuis komt en ieder kan merken dat hij te veel gedronken heeft, dan zegt moeder wel nu en dan: „Niet te veel, Kees, dat is niet goed." Maar verder komt ze niet."

"U hebt gelijk. Ik ben blij dat we het eens zijn."

"Zeker, als het niet anders kan, moet ik Kees wel ontslaan, eer hij ook anderen op het verkeerde spoor brengt. Maar ik wou eerst beproeven of met goedwilligheid en vriendelijkheid niet nog veel bij den jongen is uit te richten. Zijn goedig karakter maakt, dat hij al gauw naar een vriendelijk woord luistert. Bovenal hebben we te bedenken, dat hij een ziel te verliezen heeft. Raakt hij jong op den verkeerden weg, dan kon hem dat eeuwig rouwen."

De twee mannen scheidden, en de baas maakte van de eerste gelegenheid de beste gebruik om nog eens ernstig met Kees te spreken.

De jonge man luisterde geduldig toe, doch gaf op de vraag van den baas of hij nog in de herberg kwam, ten antwoord dat hij er nog maar zelden verscheen; alleen bij een feest of een pretje.

"Zoo'n avond was het dan zeker," zei de smid,

„toen kort geleden die vechtpartij plaats had. Want, naar ik stellig meen, was jij er ook bij, al deed je niet hard mee.”

Kees begon te begrijpen, dat zijn baas meer wist dan hij zeggen wilde, en voorzichtigheid noodig was.

„Nu ja,” sprak hij. „Toen we dien avond thuis zaten, hoorden we opeens een groot geweld, en ik ging eens kijken wat het was. Daar steekt toch geen kwaad in.”

De baas dacht er het zijne van.

„Hoe minder je in de herberg komt, hoe beter,” zei hij eindelijk.

„Zeker, baas.”

„En,” ging de ander voort, „het is ook beter, dat ge er anderen niet heenbrengt. Ze leeren er weinig goeds.”

Weer begreep Kees, dat de patroon van veel op de hoogte was, en antwoordde dus heel omzichtig:

„U bedoelt zeker Piet, den leerjongen. Maar die loopt toch op zijn eigen beenen. Als hij in de herberg wil komen, kan ik het hem niet beletten.”

„Dat is zoo, maar je kunt het afraden, en zelf een goed voorbeeld geven. Ik zou zoo graag willen, dat je een goede smid werd, maar meer nog een goed mensch, dat wil zeggen een mensch, die den Heere God vreest, en wandelt op Zijn wegen en naar Zijn geboden. Dat nu zul je in de herberg niet leeren, veeleer het tegendeel. En daarom wil ik je waarschuwen.”

„Maar als men jong is zooals ik, mag men toch wel eens een vroolijken avond hebben,” merkte Kees op.

„Zeker,” antwoordde baas Peter, „en zelfs vele. De vraag is maar wat men onder vreugd verstaat. Er is een vreugde der wereld, die ten slotte droefheid brengt omdat zij niet uit God is. Er is ook een vreugde uit Hem. Dat is de ware, die blijft. Daarom kon David zeggen: „Ik ben vroolijker over den weg Uwer getuigenissen dan over allen rijkdom.” Ik vrees, mijn

jongen, dat je de ware vreugd nog niet kent en de verkeerde zoekt. Ik heb het in mijn jeugd ook gedaan, en zou het zeker nog doen, als de Heer mijn oogen niet geopend had voor het gevaar, waarin ik verkeerde. En nu hoop ik maar, dat het jou gaat zooals mij."

De ander zei daar niet veel op. 't Was trouwens moeilijk den baas ongelijk te geven, maar nog moeilijker vond Kees, het met den baas eens te zijn. De laatste gaf zijn knecht nog een goeden raad, en Kees zijnerzijds deed weer allerlei schoone beloften, waarbij de baas hem vermaande zijn heil niet te zoeken in eigen kracht, maar in de hulp des Heeren.

Of de jonge man nu werkelijk meende wat hij beloofde, valt moeilijk te zeggen. Zeker is echter, dat hij er niet naar deed.

II.

Op een morgen bevond Piet, de leerjongen, zich al vroeg in de smederij, waar hij een en ander moest verrichten vóór de andere werklieden kwamen.

Tot verbazing van Piet trad echter, bijna vlak na hem, ook Kees binnen. Wat die hier zoo vroeg te maken had, zou blijken.

„Piet,” zoo begon Kees, „we zullen vanavond een prettigen avond hebben. Ga je mee?”

„Waar is het?” vroeg Piet.

„Natuurlijk in de herberg. Het is een verjaarspretje. We worden getraceerd, en het kost niets.”

„Maar we kunnen toch niet den heelen avond smullen. Wordt er ook weer kaart gespeeld en gedobbeld zooals laatst?”

„Dat is wel mogelijk. Maar wie daar geen lust in heeft, doet eenvoudig niet mee.”

Piet zweeg een oogenblik. Toen sprak hij beslist:

„Ik kom daar niet meer.”

„O, ik begrijp het al,” sprak Kees. „Je wil wel, maar je mag niet.”

„Neen, ik mag niet en ik wil ook niet.”

„Ja, ja, ik vat er alles van. Je vader heeft het je verboden. Zoo gaat het. Toen mijn vader en de jouwe jong waren zooals wij nu, hebben zij het er zeker goed van genomen. Maar nu zij zelf oud zijn, mogen wij niet doen wat zij deden. Ik ben maar blij dat mijn vader er anders over denkt, al geeft de baas hier hem ongelijk.”

„En ik geloof, dat *mijn* vader gelijk heeft. Ik doe niet meer met jelui mee.”

„O, wij zijn zeker te slecht voor jou,” zei Kees. „Nu ga je gang maar. En luister maar naar je vader, dien ouden suffer.”

Piet werd rood van drift en verontwaardiging, toen hij zijn vader zoo hoorde beschimpen. Kees, die dit zag, begon sarrend te lachen. Hij greep den leerjongen bij den schouder en schudde hem heftig, onder den uitroep: „Word toch wakker!”

Maar Piet, in zijn werk gestoord, was alles behalve gezind zich zoo iets te laten welgevalen. Hij rukte zich los en gaf Kees, eer deze er op verdacht was, een oorveeg dat hij suizebolde. Woedend gaf deze een slag terug, maar ook Piet weerde zich wakker; hoewel de jongere was hij toch misschien de sterkste. Althans in het gevecht dat volgde dolf Kees het onderspit, en lag weldra met een bloedenden neus op den grond.

Gelukkig kwam toen juist de baas binnen, die niet begrepen had waardoor het ongewoon geweld in de smederij en zoo vroeg veroorzaakt werd. De strijd hield nu dadelijk op; de knechts kwamen, en het werk begon. Doch om twaalf uur, toen de schafttijd aanbrak, riep baas Peter de jongelui bij zich, en wilde weten wat er dien morgen gebeurd was.

Dat werd met horten en stooten verteld, alles behalve duidelijk. De een gaf natuurlijk den ander de schuld. Het slot van de zaak was een scherpe berisping voor beiden, meest voor Kees als de oudste, die daarbij, als we weten, reeds meer op zijn rekening had.

Van dat oogenblik af was de vrede tusschen Kees en Piet verbroken. De eerste was woedend nu in het gesprek met den baas, door wat Piet verteld had, vanzelf was gebleken hoe hij, Kees, nog den ouden, verkeerden weg ging, wat hij juist voor den smid had willen verbergen. Piet had hem „verraaien” zooals hij het dwaselijk noemde. In elk geval, de vriendschap was uit, geheel, voorgoed.

Bestond er alzoo weinig gevaar meer, dat Piet door Kees tot herbergbezoek of op verkeerde wegen zou gelokt worden, des te meer kreeg de goede jongen nu van den ander te lijden, die hem op alle manieren plaagde, vooral in 't geniep, en zoo dat de baas er weinig tegen doen kon, temeer ook wijl er onder de knechts waren die voor Kees partij trokken, gelijk andere voor Piet. Maar deze laatste troostte zich met de gedachte, dat hij zijn vader gehoorzaam was, die den Heer vreesde, en diens wegen ook de beste vond voor zijn zoon.

Het spreekt vanzelf, dat onze smid er nu niet meer aan behoefde te denken Kees te ontslaan als gevaarlijk vriend voor Piet. Doch er kwamen andere zorgen. De strijd tusschen de jongelui sloeg ook over tot ouderen, en bracht verdeeldheid in de smederij, waar het dusver nooit luidruchtiger was toegegaan dan in een smidse behoorlijk is. De baas vond dit recht verdrietig, doch wat hij ook deed het beterde niet. Kees zette zijn plagerijen voort en Piet leed er onder, al zei hij ook weinig.

Op 't laatst besloot baas Peter eens te zien wat hij bij de ouders van Kees kon uitwerken. Zonder bericht vooraf te zenden ging hij hen eens des avonds op-

zoeken. Hij vond wel hen t'huis, maar hun oudsten zoon niet. Dat kwam aan den eenen kant gelegen, maar was anderzijds toch geen gunstig teeken.

Heel lang duurde het gesprek niet. Want toen de smid zijn beklag gedaan had over Kees en gezegd had dat die op verkeerde wegen liep, werden vader en moeder tegelijk ernstig boos. Het was als werd Kees een groot onrecht aangedaan, waarin ook zij zelf

deelden. Hun zoon, zoo zei de vader, was een opassend jongmensch, ieder hield van hem. Hij was — dat had de baas zelf gezegd — willig en vlijtig en zou een flink werkmans worden. Hij deed niemand leed. Wat was er eigenlijk op Kees te zeggen? Dat hij soms in zijn vrijen tijd wat ontspanning zocht was toch geen kwaad. Dat hij soms een uurtje in de herberg zat, nu ja, daar was hij jong voor. Maar overigens, ieder mocht willen dat hij was zooals Kees. En de vrouw sprak evenzoo. Zij hoopte dat haar twee jongere zoons mochten worden als Kees nu was.

Hiertegen baatten alle redeneeringen weinig. Dat

Kees aan het begin stond van een gevaarlijk pad, konden zijn ouders niet inzien. En toen onze smid tot de oorzaak van de kwaal kwam, namelijk dat de jonge man niet leefde in de vreeze Gods, riep de moeder verbaasd uit: „Maar baas, er is geen braver jongen dan mijn Kees. Hij is toch geen ouderling en kan niet altijd in de kerk zitten. Hij doet zijn plicht en daar zal onze lieve Heer wel mee tevreden zijn.”

Ontmoedigd ging de smidsbaas heen. Hij wist nu dat hij bij de ouders geen steun zou vinden, wijl zij hun zoon als uiterst braaf beschouwden, en blind waren, misschien wel willens blind, voor het gevaar dat hij liep. Toch was begrijpelijk dat het zoo ging. Wie niets hoogers kent en zoekt dan wat men in de wereld deugd en braafheid noemt, mist het hoogste nog en ziet het voorbij. Braafheid en deugd zijn zeer goede dingen, maar de vraag is altijd waaruit ze voortkomen. De Bijbel zegt ons, dat de bron van alle goed is God zelf, en het goede worden wij deelachtig door 't geloof in Hem. Onze deugd en onze braafheid kunnen ons niet behouden voor de eeuwigheid. Dat kan alleen de gerechtigheid van den Heere Jezus Christus. Daarom zegt de dichter De Liefde zeer te recht:

Wie zich met eigen braafheid vleit,
Kent niet zijn hart van binnen.
Wie waarlijk braaf is zal altijd
Met God den Heer beginnen.

Maar dat juist vergaten, gelijk we zagen, zoowel de ouders van Kees als hij zelf.

De eerstvolgende weken waren geen aangename in de smederij. Het twistvuur smeulde onder de asch, maar brak telkens weer uit. De baas, die wel merkte dat zijn knecht op den ouden, verkeerden weg voortging, kon niet nalaten hem van tijd tot tijd ernstig te vermanen en te waarschuwen. Kees hoorde het

aan, zei weinig of niets, maar werd er door geprikkeld en inwendig verbitterd.

Dat was dwaas zult gij zeggen, en ge hebt gelijk. Kees geleek op den dommen jongen, die toen hij ziek lag boos werd op den dokter die hem een bitter drankje gaf. En toch van nature zijn wij geen van allen beter.

Op een morgen kwam Kees een paar uur te laat aan den winkel, iets wat de baas nooit hebben kon. Als reden gaf Kees op, dat hij zich verslapen had. Maar hij voegde er niet bij hoe dat kwam. Hij was den vorigen avond met anderen bij een vriend te gast geweest. Men had veel gedronken, en eerst om twee uur in den nacht ging het gezelschap uiteen. Geen wonder dat ook anderen dan Kees te laat aan den arbeid kwamen. De baas was zeer misnoegd, te meer wijl hij vermoedde, dat de sterke drank weer in 't spel was.

„Hoor eens, vriend,” sprak hij, „dat gaat zoo niet. Er moet een eind aan komen. Er is al zoo veel gebeurd; als ik weer reden tot klagen heb, ga je heen.”

Wie goed toezag, had in de eerstvolgende weken duidelijk kunnen bespeuren, dat het tusschen baas en knecht al meer misliep.

Spijt alle vermaning bleef Kees zijn oude fout nog bij. Al moest hij zich zelf bekennen, dat zijn baas in veel opzichten gelijk had, hij kon er toch niet toe komen met het kwaad te breken. Want de zonde is aantrekkelijk voor het booze hart, en ook zegt de Schrift zoo terecht: Een iegelijk, die de zonde doet, is een dienstknecht der zonde.

Soms voelde Kees, die van nature een goedhartige jongen was, er toch spijt over dat hij, die met het geheele dorp in vrede leefde, op voet van oorlog was met zijn baas, welke het toch eigenlijk aan het rechte eind had. Dan wilde Kees zijn leven beteren. Doch het kwam er niet toe, wijl hij dit doen wilde in eigen

kracht en geen raad of hulp zocht bij God. Zoo verviel hij telkens weer in de oude ondeugden. Daar kwam bij dat zijn ouders, gelijk wij zagen, het gedrag van hun zoon nog zoo kwaad niet vonden, als hij maar zorgde dat het voor den baas verborgen bleef.

Zoo ging dan het verkeer met slecht gezelschap zijn ouden gang, en kwam Kees van kwaad tot erger. Hij werd allengs een dobbelaar, een vloeker en een drinker. De sterke drank werd ook hem, gelijk zoo velen, te sterk, en toch kon hij niet nalaten telkens weer naar het gevulde glaasje te grijpen, al wist hij ook dat het zijn bederf zou wezen. Want de drank oefent op den mensch een duivelschen invloed.

Het is begrijpelijk dat, al werd ook veel geheim gehouden, baas Peter toch wel een en ander merkte dat hij verdacht vond. Kees kwam nu vaak te laat, werd slordig in zijn werk en raakte blijkbaar verslaafd aan het glaasje. Dat bedroefde den patroon, en hij kon niet nalaten Kees telkens te wijzen op zijn zondig leven, en hem ernstig te vermanen. Toen dit echter niet baatte, ging de baas nog wat verder. Kees had stellig met Nieuwjaar opslag verwacht als gewoonlijk. Maar loonsverhooging bleef uit, en de baas zei alleen: „Ik ben veel minder over je tevreden dan vroeger. Als je het met 's Heeren hulp beter maakt, klim je ook in de verdiensten weer hooger.”

Dat was een leelijke streep door de rekening van Kees. Gelijk wij weten, hadden zijn ouders hem dwaselijk altijd in zijn kwaad gesterkt, wijl zij het niet erg vonden, en men het zoo nauw niet nemen moest. Dat had Kees aangemoedigd om voort te gaan. Doch hij wist zeer wel, dat hun gunstig oordeel goeddeels berustte daarop, dat hun oudste zoon goed verdiende, en zijn loon bijna geheel aan moeder afdroeg. Kwam hierin verandering, dan zou, vermoedde Kees, ook hun oordeel anders worden.

En dat kwam uit. Toen Kees met de boodschap

thuis kwam: ditmaal geen opslag, zette moeder een lang en vader een boos gezicht. De laatste vroeg driftig hoe dat kwam.

„Och,” zei Kees, „hij wil me zeker kwijt wezen. Hij kan niet velen dat ik een onnoozel slokje drink, en eens een pretje heb. Maar 't is toch gemeen iemand zijn loon te onthouden, waar hij hard voor werkt.”

„Ja, dat vind ik ook,” zei vader boos.

„Och, hij is te gierig,” zei Kees. „Hij gunt zijn evenmensch niets.”

Wat Kees er niet bij vertelde was, hoe vooral den laatsten tijd zijn gedrag en werk veel te wenschen had overgelaten, evenals zijn komen op tijd. Zijn ouders waren dwaas genoeg hem ook nu weergelijk te geven. Baas Peter deugde niet, was een uitzuiger en zoo meer. Wel liep Kees een geducht standje op, maar dat was omdat hij geen meer geld zou inbrengen en niet dat hij ongelijk had. Dat voelde hij zelf zeer goed, en sterkte hem in zijn verkeerdheid. Wat hem daarbij nog meer verbitterde was, dat Piet en anderen wel verhooging van loon hadden gekregen.

Het spreekt vanzelf, dat Kees van zijn ongeluk moeilijk kon zwijgen onder zijn vrienden, en evenzoo dat die, even als zijn ouders, hem gelijk gaven.

„Dat heb je nu van die vromen,” zei er een, „ze onthouden iemand zelfs zijn loon.”

„Ja,” sprak een ander, „en dan hebben ze nog allerlei praats, alsof ze veel beter waren dan een ander.”

„Weet je wat ik zou doen?” riep een derde, „ik liet dien gierigen kerel loopen, en ging bij een ander in dienst.”

Op het laatste zei Kees maar niet veel. Het was dan ook moeilijk uit te leggen waarom hij, als zijn baas werkelijk zoo slecht voor hem was, niet reeds lang was heengegaan. Kees zelf wist dit maar al te

goed, en dat juist maakte zijn gedrag zoo afkeurenswaard.

Het geval werd in en buiten de herberg door de vrienden nog druk besproken. Eindelijk zei er een: „Hoor eens, Kees, de baas heeft je een leelijke poets gebakken. Dat moeten wij hem ook eens doen.”

Deze raad vond algemeene instemming. Maar hoe? Dat was de vraag waarover lang en breed gebabbeld werd. Eindelijk werd men het eens en werd de tijd bepaald.

Op een Zondagavond na kerktijd zat onze smidsbaas met zijn huisvrouw nog een poosje gezellig te schemeren, in afwachting dat de kinderen thuis kwamen, die uit wandelen waren.

Juist was de vrouw een oogenblik weg om in de keuken koffie te zetten, toen er op de buitendeur zacht werd geklopt. De smid ging naar voren om te openen.

Aan de deur gekomen opende hij die, doch zag met verwondering dat er niemand voor stond. Verbaasd — want hij had toch duidelijk kloppen gehoord — zag de baas rond. Hij had nog juist den tijd om te zien, hoe in de verte een gestalte haastig

tusschen de dikke boomen verdween. Doch de schemering en de afstand maakten het hem onmogelijk ook zelfs te zien of het een man of een vrouw was. Alleen, een kind kon het naar de grootte te oordeelen niet zijn.

Maar wat bewoog dien onbekende om aan te kloppen? Was het een grap, gelijk die wel meer op het dorp voorkwamen? Hij betwijfelde het, en had juist de deur weer gesloten, toen zijn oog iets bespeurde, dat hem althans voor een deel opheldering gaf.

Juist wilde de man zijn deur sluiten, toen hij bespeurde dat er vóór hem een papiertje lag, dat blijkbaar onder de deur was geschoven.

Hij raapte het op, en las haastig de enkele regels die er op stonden. Zij luidden:

Geachte baas Peter!

Ik schrijf dit in haast. Uw broer is veel verergerd, en zou u graag nog eens zien. Kom spoedig. Het is al bijna donker.

Uw zeer goede vriend

Bakker.

„Bakker, Bakker,” herhaalde onze smid. „Wie is dat?”

In afwachting, dat op die vraag een antwoord kwam, moet ik den lezer even vertellen, dat onze smid een broeder had die Huibert heette. Deze, een landman, woonde een uur of drie wandelens ver. Een tijd geleden was hij ongesteld geworden en wel zeer ernstig. Zoo dikwijls hij kon had baas Peter zijn broer opgezocht, dien hij zeer liefhad. De zieke beterde langzamerhand, en toen de smid hem een week geleden verliet, was het in de blijde hoop, dat de beterschap weldra volkomen zou zijn.

Des te meer schrikte Peter er van, toen hij zoo onverwacht de tijding kreeg, dat zijn broeder veel verergerd was. Wat kon er gebeurd zijn? Hij begreep het niet, maar vreesde het ergste. In alle haast liet hij zijn vrouw het briefje lezen, en zij waren het er dadelijk over eens, dat de man, al was het Zondag, toch zoo spoedig mogelijk Huibert zou bezoeken.

Dat was echter gemakkelijker gezegd dan gedaan. Het liep al tegen donker; de afstand was niet klein. Hij zou een wagentje moeten hebben, en dat was op Zondag niet zoo gemakkelijk te krijgen. Want al bestond het dorp volstrekt niet uit louter vrome menschen, toch namen bijna allen gaarne den schijn er van aan. Op Zondag was bijna geen winkel open, behalve natuurlijk de kroegen. De kerk was altijd vol, en bijna nergens kon men ook voor veel geld iets te koop vinden of ten gebruik. Zoo kostte het ook den smid veel moeite ergens een paard en wagentje te krijgen. Eindelijk slaagde hij kosteloos bij een vriend, mits hij zelf het paard bestuurde en alles weer goed afleverde.

Aangenaam was het ritje niet. Het donker begon reeds te vallen, en daarbij was het besturen van een paard voor onzen smid geen dagelijksch werk, gelijk het ijzer smeden. Gelukkig kende hij den weg vrij goed, maar toch was hij in een kwartier al tweemaal tegen een boom aangereden. En hij dankte den Heer uit den grond zijns harten, toen hij eindelijk zonder onheilen de boerderij van Huibert had bereikt en voor de woning stilhield, vol bange verwachting hoe hij zijn broeder vinden zou.

Doch weer wachtte hem een verrassing, maar geheel anders dan de vorige. Want nauwelijks was hij het erf opgekomen of de eerste die hem tegemoet kwam was — zijn broeder zelf!

„Wel, wel,” riep deze, verbaasd en vergenoegd

tegelijk, „welke gunstige wind bracht je zoo onverwacht hierheen?”

„Gunstige wind!” riep baas Peter uit, niet minder verbaasd dan Huibert, „ik denk, een heel ongunstige.”

„Ik begrijp je niet.”

„Ik jónu evenmin. Ik dacht je zwaar ziek te vinden, en nu loop je gezond en wel, zoover ik zien kan, in den tuin. Ben je pas weer erger geweest?”

„Gode zij dank, neen,” zei Huibert.

„Dat is een vreemde geschiedenis. Ik krijg een briefje . . . of liever, lees zelf.”

Hij reikte zijn broer het beschreven papiertje over, dat hij bij zich had gestoken. Huibert las het en zei:

„Ja, dat is vreemd. Ik ken hier niemand die Bakker heet. Maar in elk geval is dat briefje fopperij. Ik ben juist wat beter.”

Zij gingen nu naar binnen, waar oom Willem — zoo heette de smid — hartelijk werd ontvangen en het pas gebeurde nog eens werd besproken.

Allen waren het daarover eens, dat een laffe, onwaardige en hoogst ongepaste „grap” was uitgehaald. De kalmte van den Rustdag was gestoord, den smid geheel onnoodig allerlei moeite en last bezorgd en hem schrik en angst op het lijf gejaagd.

Wie kon dat gedaan hebben, en wat bewoog hem er toe? op die vragen wist niemand zoo dadelijk het antwoord.

„In elk geval,” sprak oom Willem, „ben ik nog blij, dat ik u zooveel beter vind dan ik verwachten kon. Maar het wordt hoog tijd dat ik vertrek. 't Is al donker.”

Nog eens werd, nu bij lamplicht, het briefje bekeken. Maar dat gaf geen opheldering. Wie Bakker was kon niemand gissen. Men gaf eindelijk het raadsel voorloopig maar op. Daar Willem in de duisternis den terugrit alleen niet wagen dorst — hij had geleend spul — ging Huibert mee, die gewoon was paarden

te mensen. 't Was reeds voorbij middernacht, toen zij voor de smederij stil hielden. Aan de wachtende huisvrouw werd nog even in 't kort verslag gedaan van wat er was voorgevallen. Ook zij begreep niets van de aanleiding tot het schrijven van het briefje en zei ten slotte:

„Het komt me voor, dat die Bakker wel eens minder ver kon zitten dan het schijnt. Wie weet of hij hier niet op het dorp woont.”

Of dat waar was zou eerlang blijken.

Dat baas Peter zich den volgenden morgen versliep — iets zeer ongewoons, dat de knechts verbaasde — was hem misschien te vergeven. Een echter verwonderde er zich niet over, en dat was Kees, die zich wel wachtte, dat te zeggen, en zich van de onnoozelen hield.

Ettelijke dagen gingen voorbij, maar de baas kon het gebeurde van dien Zondag maar niet vergeten. Voor het eerst werd hem duidelijk, dat hij een bepaalden vijand, misschien wel meer op het dorp moest hebben. Maar wie en waar? Hij dacht er over na, doch kon niet vinden wat hij zocht. Want wel wist hij, dat niet allen zijn vrienden waren, maar toch nooit had hij aanleiding gegeven hem zulk een poets te spelen. Eindelijk gaf hij het op, doch de onaangename indruk bleef.

III.

Op sommige dorpen in ons vaderland vindt men kleinere of grootere winkels, waar „van alles en nog wat” is te krijgen. Er is tabak te koop, maar ook suiker en schoensmeer; bloempotten en katoen, tot vischhaken toe.

Zulk een winkel was er ook in het dorp, een uur gaans van dat waar baas Peter woonde.

Naar dezen winkel richtte onze smid zijn schreden, om er allerlei inkoop te doen, en weinig vermoedend wat verrassing hem daar wachtte.

Hij trad den winkel binnen, en trachtte te krijgen wat hij voor zijn geld noodig had. Hij slaagde naar wensch. Met allerlei, meest kleine dingen werd zijn reiszak gevuld, wel een twintig verschillende zaken. 't Was zoo velerlei, dat de winkelierster vreesde bij de berekening het hoofd te zullen verliezen.

„Schrijf het even op,” zei de smid. „Als u den prijs er achter zet, tellen we het op en we zijn klaar.”

De vrouw keek rond naar een stukje papier. Maar gelijk het meer gaat, ze kon dat zoo spoedig niet vinden.

„Wacht,” zei de smid, in zijn zak voelende, „ik heb hier al iets. Kijk, op den witten kant van dat briefje is nog wel plaats.”

De vrouw nam het stuk papier aan. Zij bekeek het een oogenblik met een blik van verwondering, en riep toen uit:

„Dat is zoo waar nog een oude kennis! Ik weet zeker dat ik dit papiertje een dag of acht geleden in mijn handen heb gehad. Nu ik het schrift zag, dacht ik er dadelijk aan.”

„Maar wat bedoel je toch, vrouwlief,” riep de smid, die van het verhaal niets begreep. „Dat papiertje komt uit mijn zak. U kunt het dus niet kennen. 't Is zeker een vergissing.”

„Neen, heusch niet,” zei de vrouw, het papiertje nog eens bekijkend.

„Maar hoe zit dat dan!”

„Wel,” was het antwoord, „een week of wat geleden komt hier op een avond een jongmensch binnen. Hij wou een paar doosjes lucifers hebben. Ik was achter doende, en daarom hielp mijn dochtertje

hem, die al aardig in den winkel den weg weet. Ik zelf houd natuurlijk altijd een oogje in het zeil."

Ja, ja," zei de smid, dien het verhaal wat lang duurde. "Vertel maar verder."

"Och, ik hoorde hoe hij tegen Betje zei: Zou je niet even iets voor me op willen schrijven? Mijn handen staan daar verkeerd voor, en 't is maar een paar regels."

Betje wou het met genoegen doen. Zij zocht een stukje wit papier, en toen zei de jongen haar voor wat zij schrijven moest. Pen en inkt, moet u weten, hebben wij in den winkel altijd klaar staan. Dat is zoo makkelijk, weet u."

"Ja, ja," zei baas Peter, al ongeduldiger.

"Nu," vervolgde de winkelierster, "ik weet nog heel goed wat hij mijn dochter voorzei. Het was over een zieke. Het was juist wat hier op staat. Hij bedankte vriendelijk voor de moeite, nam het briefje, en ging heen."

Baas Peter vatte nog altijd niet hoe de hark in de steel zat; de vrouw evenmin.

"Kent u den jongen niet?" vroeg hij.

"Neen; zeker weet ik, dat hij hier niet op 't dorp woont. Anders zou ik hem wel kennen. Want in een winkel als de onze komt iedereen."

Er werd nog lang en breed gepraat. Eindelijk wilde de smid vertrekken, toen de rekening was opgemaakt en vereffend. Maar plotseling viel hem iets in waaraan hij, vreemd genoeg, dusver niet had gedacht.

"Mag Betje even hier komen?" vroeg hij.

Betje kwam, en nu vroeg de smid haar, hem eens nauwkeurig te vertellen hoe dat onbekende jong-mensch er uit zag.

Dat deed Betje zoo getrouw mogelijk. De man bedankte haar vriendelijk en ging, het hoofd vol gedachten, den weg op naar huis.

Wie kon er belang bij gehad hebben hem zulk een laffe poets te spelen als kort geleden?

Met die vraag kwelde de smid zich, terwijl hij overweg ging beladen met een volle tasch. Hij meende echter nu een spoor gevonden te hebben. Betje uit den winkel had zoo nauwkeurig als zij kon den persoon beschreven, die haar verzocht had het briefje voor hem in orde te maken en haar een dubbeltje tot belooning gegeven had. Die beschrijving paste

onder alle jongelui, die baas Peter op zijn dorp kende, het best op Kees, het jongmaatje. Vooral was opmerkelijk, dat het meisje gesproken had van een litteken op de linkerwang, en juist daar had Kees

zulk een. Ook de gestalte, en de kleur van het haar kwamen volkomen uit, wanneer men alles op Kees toepastte. Ten slotte en in verband met 't gedrag van den jongen kwam de baas voor zich zelf tot de vaste overtuiging, dat zijn werkjongen en geen ander de booze grap had uitgehaald. Dat hij juist zag, zou, meende hij, toch wel eerdaags blijken.

In afwachting daarvan deelde hij bij zijn thuiskomst aan zijn vrouw mee wat hem overkomen was, en welke ontdekking hij gedaan had. Maar hij voegde er bij:

„Spreek er vooral met niemand over. Wij moeten eerst nog eens afwachten. Wij konden ons toch nog vergissen. Laat ons ook deze zaak in des Heeren hand stellen. Dan loopt het gewis goed, en al is Kees ook werkelijk schuldig, dan wil ik mij toch niet op hem wreken.” Eén ding stond nu echter bij hem vast. „Bakker” heette zoo niet en koos maar een naam om den waren te verbergen. Vrees voor ontdekking had er zeker ook toe geleid, dat „Bakker” het briefje had laten schrijven door een vreemd meisje uit een ander dorp.

Terwijl baas Peter zich alzoo kwelde met nadenken over het gebeurde en den man zocht, die hem zulk een onrustigen Zondag bezorgd had, was Kees minder stilzwijgend geweest jegens zijn vrienden dan jegens zijn patroon. Hij had hun in een vroolijk samenzijn alles meegedeeld wat hij wist van de zoogenaamde grap, die zij trouwens zelf met hem uitgedacht hadden. Wel kende Kees natuurlijk geen bijzonderheden, maar zooveel had hij wel bespeurd, dat hij kon verklaren, hoe het zaakje gelukt was, en zijn baas heel wat moeite en last had veroorzaakt. De vrienden hadden er voorloopig recht schik van, en hoopten nog meer te hooren. —

Er bestaat een vers dat opmerkelijke dingen zegt. Het handelt over:

Het geheim.

Is 't maar van een,
Zoo weet het geen.

Is 't onder dry,
'k Vrees dat het lij.

Vernemen 't vier,
't Is open schier.

Zoo meer het weten,
't Zal geen geheim meer heeten.

De waarheid van dit vers, al kenden zij het niet, ondervonden ook Kees en zijn vrienden. De laatste had er niet op gerekend, dat zijn geheim niet verborgen kon blijven, toen er eenmaal in den vriendenkring over gesproken was. Hij werd het, juist niet voor zijn genoegen, gewaar. Wel had elk lid van het gezelschap plechtig beloofd niet te zullen klappen, maar men nam het daar zoo nauw niet mee. De zaak was veel te aardig om er van te zwijgen, en te doen als wist men van niets.

Het gevolg was, dat weldra het heele dorp om zoo te zeggen wist, hoe baas Peter beet genomen was. De menschen op straat keken hem na en menigeen had in stilte schik van de zaak. Dat voor onzen smid het genoegen echter niet groot was is duidelijk. Hij had nooit opspraak gegeven, en ging nu, dat wist hij, bij vriend en vijand over de tong. In de werkplaats was het een zeer onaangenaam leven, en verwachtte ieder elk oogenblik een uitbarsting.

En die kwam, of althans een geheele verandering.

Op een avond, toen het werkvolk naar huis ging, zei de baas tot Kees:

„Blijf nog even. Ik moet je nog spreken.”

Dat had Kees al lang verwacht, doch hij zei niets.

„Kees,” zoo begon de baas toen ze alleen waren,

„ik behoef je zeker niet te zeggen waarom ik je even laat blijven. Wij weten nu allebei wat op dien Zondagavond vóór eenige weken is gebeurd, en ook wie mij die streek heeft gespeeld. Ik had nooit gedacht, dat jij zoo iets doen zoudt. Een grap kan ik best verdragen, maar dit gaat te ver. Ik zou al mijn gezag als baas verliezen, als ik zoo iets stilzwijgend liet begaan. Dat vat je zeker ook wel.”

Kees zweeg, en de patroon vervolgde:

„De meeste bazen zouden in mijn geval je zeker uit hun dienst hebben gejaagd, en eerlijk gezegd voel ik grooten lust evenzoo te doen. Maar ik ben een christen, of zooals je makkers zeggen, een fijne. En daarom wil ik niet doen wat mijn booze natuur mij ingeeft. Als je eerlijk schuld bekent en zegt, dat het je leed doet, wil ik mijn best doen alles te vergeven en te vergeten. Dat zal mij wel moeite kosten, vooral nu zoo menigeen mij uitlacht. Maar ik zal het doen om des Heeren wil. Je moet evenwel berouw toonen en je leven beteren. Anders loopt het toch straks weer mis. Wat denk je nu te doen?”

„Ik zie het zoo niet in,” antwoordde Kees koppig.

„’t Is toch de weg, dien des Heeren woord aanwijst,” zei de smid.

„’t Kan wel wezen,” hernam Kees onbeschaamd.

Baas Peter zag, dat hij niet vorderde. „Hoor eens, vriend,” sprak hij, „ik geef je een paar dagen om over de zaak na te denken. Daarna krijg ik antwoord van je, en ik hoop, dat het zóó is dat je in mijn dienst blijven kunt. Ik zal gaarne alles vergeven. Vraag den Heer om wijsheid die van Boven is, om je te leeren in zijn wegen te gaan. Dan zal het einde goed wezen. Zoo ge den Heer zoekt, Hij zal door je gevonden worden, en dan begint een nieuw en beter leven.”

Hiermede scheidden baas en knecht, geen van beiden met veel hoop op een goeden uitslag, wijl de

een gevoelde dat hij niet kon, en de ander, dat hij niet wilde toegeven.

Kees had nu tijd om na te denken, te meer daar de baas hem gezegd had, dat hij die twee dagen niet

te werk behoefde te komen, en ze hem toch betaald zouden worden. Doch in plaats van nu te doen wat hem geraden was, en ernstig en biddend na te denken, overwoog hij allereerst wat hem 't voordeeligt was. Toen hij het daarover met zich zelf eens was, zocht hij de vrienden op om met hen te raadplegen. In 't

kort, hij deed als in der tijd koning Rehabeam. Hij verwierp den raad der ouderen en wijzen, om zich te voegen naar de meening der jongeren en onervarenen. Maar ook als Rehabeam zou Kees ervaren wat verkeerden weg hij had ingeslagen.

Toen Kees aan de vrienden verhaalde wat de baas gezegd had, was er niemand die niet overtuigd was, of althans zich zoo hield, dat de patroon in allen deele ongelijk had, en dat de knecht opperbest had gehandeld.

„Ik zou er niet lang over denken en liet hem schieten!” riep er een. De anderen stemden er mee in. En zoo ontving Kees meer raad dan goed voor hem was, te meer daar die zelf hoogst bedenkelijk was. Maar als iemand raad vraagt en hij ontvangt dien naar zijn zin, dan is hij al gauw geneigd hem te volgen. Zoo ging het ook hier.

Toen het gezelschap uiteen ging, wist Kees wat hem te doen stond. Hij zou een anderen patroon zoeken. Het kon hem niet moeilijk vallen dien te vinden, want, gelijk ik vroeger zei, hij was niet alleen een goed werkman, maar ook mochten velen hem gaarne lijden. Hij ging echter heen op een wijs, die voor baas Peter hinderlijk en grievend was. Behoorlijk zou geweest zijn als hij zelf naar den smid was gegaan, en dezen gezegd had, dat hij niet terug kwam. Zag hij daartegen op, dan had hij iemand kunnen sturen met een briefje. Briefjes sturen was hem immers toch niet vreemd. Maar hij deed eenvoudig niets. Zelfs den derden dag wist de smid nog niet hoe de zaken stonden, en schrapte toen Kees' naam maar door op de lijst der werklui.

Had Kees gehoopt spoedig een nieuwen baas te vinden, daarin werd hij niet teleurgesteld. Twee uur verder op was een groote ijzergieterij. Men had hem vroeger reeds eens gevraagd daar te komen werken, en hem een zeer hoog loon beloofd. Doch Kees

wilde toen niet gaarne zoo ver van zijn ouderlijk huis en van zijn dorp werken, en de wandeling was nogal lang. Thans echter besloot hij zich bij de ijzergieterij aan te bieden als werkman. Hij ging er heen, sprak met den hoofdopzichter, die al lang den flinken, krachtigen jonkman in dienst had willen hebben, en nu met blijdschap zijn aanbod aanvaardde.

Reeds den volgenden dag kwam Kees in zijn nieuwe omgeving, die geheel verschilde van de vroegere. 't Was hier een tamelijk groote fabriek, met veel minder vrijheid dan bij baas Peter, maar die wat hooger loon gaf. Er waren verscheiden afdelingen, elk met een baas of opzichter. De werklui gingen niet bepaald vriendschappelijk met elkaar om, ook niet vijandig, maar onverschillig. Men kende elkander weinig of niet.

Wij lezen in het boek Ruth, hoe Boaz als landeigenaar tot de werklieden, de maaiers, komt met een heilwensch in den naam des Heeren. De heer zegt tot zijn knechten: „De Heer zij met ulieden.” En de knechts antwoorden: „De Heer zegene u.”

Dat is de rechte toon die past tusschen heer en knecht, maar daarvan was op de fabriek, waar Kees nu gekomen was, weinig sprake. 't Verschil tusschen de vorige werkplaats en deze was zoo groot, dat de jonkman het wel moest opmerken, hoe weinig hij zich anders om zulke dingen bekommerde.

Bij baas Peter was het gewoonte, dat de patroon met zijn werkvolk den dag begon met het lezen van een hoofdstuk uit de Schrift, waarna hij in een kort gebed des Heeren zegen vroeg over den arbeid van den dag. Daarna ging ieder aan zijn werk. Zoo werd elke dag met God begonnen en ook weer geëindigd. En dat bracht een zegen mee voor aller leven en arbeid. Hier ging men eenvoudig aan het werk op het bepaalde uur, en legde zijn taak weer neer als daartoe de tijd gekomen was. Kees miste hier wat,

en hij gevoelde dat, al wilde hij het zichzelf niet bekennen.

De taak, die Kees te beurt viel, was aanvankelijk voor hem niet gemakkelijk, wijl voor dat soort werk zijn handen nog verkeerd stonden. Doch hij deed zijn best, zoodat reeds na een maand het moeilijkste was overwonnen, en de opzichter tot hem zeggen kon: „het gaat goed”. Wel had Kees een moeilijker leven, maar hij verdiende veel, en kon nu ook t’huis meer afdragen, zoodat vader en moeder recht tevreden waren, te meer wijl de eerste niet altijd geregeld werk had.

Vond Kees het leven op de fabriek minder aangenaam, al verzoette het loon den arbeid, hij trachtte zich te troosten in het gezelschap zijner vrienden. Wel ging dat niet zoo gemakkelijk als vroeger, want, zooals ik zei, de fabriek lag ver weg van het dorp en Kees moest altijd een lange wandeling maken. Rijwielen waren toen nog onbekend. Zodoende kon hij altijd eerst laat het middagmaal nuttigen, dat moeder bereid en zorgvuldig warm gehouden had. Maar na den maaltijd was het vaak te laat om nog uit te gaan, waarbij nog kwam dat Kees dan moede was, en allermeeft begeerte had om te slapen.

Zoo dreigde het verband met de vrienden verbroken te worden. Doch Kees was te zeer in trek bij velen, dan dat ze hem zoo spoedig lieten schieten, gelijk hij zijn baas gedaan had. Kon hij niet zoo trouw in hun gezelschap zijn als vroeger, zij zorgden wel dat hij niet geheel gemist werd, hielden hem dikwijls vrij in de herberg en . . . brachten hem al meer van den rechten weg. Want opnieuw bleek het hier: „Kwade samensprekingen bederven goede zeden.”

De herberg! Daar werd Kees op zijn vrije avonden meer en meer een trouwe gast, tot zelfs op Zondag toe. In het eerst was hij daar niet geheel gerust onder geweest. Hij had op school en soms ook in

huis allerlei gehoord, dat maakte, dat hij den dag des Heeren maar niet kon beschouwen als elken anderen. Er waren er trouwens meer op het dorp, die in de week geregeld hun borreltje dronken, maar des Zondags voor geen prijs een voet in de herberg zouden gezet hebben. Kees' geweten sprak dan ook eerst nog, toen hij begon een paar uur Zondags in de kroeg door te brengen. Maar weldra stelde hij zich zelf gerust. Als zooveel brave menschen sterken drank dronken, kon daar op zich zelf geen kwaad in zijn, en dat hij, Kees, Zondags in de herberg zijn deel kwam halen — nu ja, in de week had hij er immers geen tijd voor!

Evenzoo ging het met heel het besteden van den Rustdag. In de kerk werd Kees al minder gezien. In de week was er geen tijd om ter ontspanning uit te gaan, en dus moest het wel op Zondag. Dat men dan niet op een droogje liep, sprak vanzelf. En zoo werd de dag des Heeren voor Kees allengs tot 'een pretdag, doch ook tot groote schade voor lichaam en ziel.

Maar, zult ge zeggen, waren de ouders van Kees dan daarmee tevreden? Eigenlijk niet. Zij hadden liever gezien, dat hij 's Zondags de kerk had bezocht, om daarna rustig met hen huiswaarts te keeren. Maar toch dorsten zij er niet veel van zeggen. Kees was vriendelijk en voorkomend; hij verdiende nu veel, en daarbij maakte hij het niemand lastig. Mettertijd, dachten zij, zou alles wel weer in orde komen. Zeker, het ging eigenlijk niet aan, dat de oudste zoon den Zondagavond in de herberg sleet, en straks vromelijk neerzat, als de huisvader, meer uit sleur dan uit behoefte, een hoofdstuk uit den Bijbel las. Doch de ouders waren als Eli de hogepriester, van wien de Schrift zegt, dat hij zijn zonen, die booze dingen deden, niet eens zuur aankeek. Dat was dan ook wel zoo makkelijk dan hen te bestraffen, maar de gevolgen waren verschrikkelijk.

Intusschen ging Kees, wat zijn werk betreft, goed vooruit. Hij verdiende altijd veel voor zijn leeftijd, en werd steeds bekwamer in zijn vak en al wat er bij behoort. Daarvoor was hier trouwens een schoone gelegenheid.

Zooals ik reeds vroeger zei, had de fabriek verschillende afdeelingen. Een van deze was een kleine smederij, waar allerlei karrewetjes verricht werden, ook voor hen die anders met de fabriek niet te maken hadden. Er werkten in den regel slechts twee of drie man, en dikwijls werd Kees te hulp geroepen, daar het smeden zijn eigenlijk vak was, en hij hulpvaardig gaarne ieder ter zijde stond. Zoo maakte hij zich vanzelf onmisbaar en won ook onder het vreemde werkvolk tal van vrienden.

Op zekeren dag werd Kees opgedragen naar een heer te gaan, die op een buitenplaats dichtbij woonde. Toen hij er kwam, stond de heer des huizes hem reeds op te wachten. Kees werd gebracht in een kamer, die wel een museum leek. Wat hij hier doen moest, begreep hij niet recht, maar werd hem spoedig duidelijk gemaakt.

Als gezegd, geleek het vertrek waarin hij gelaten werd heel veel op een museum, en dat was niet te verwonderen.

De rijke heer die hier woonde, was namelijk een oudheids-minnaar, en had een groote verzameling aangelegd van oudheden of antiquiteiten, zooals zotte Nederlanders zeggen. In de zaal van het huis was alles bijeengebracht. Aan de wanden hingen schilderijen van oude meesters. Op tafels hier en daar, die met fraai snijwerk waren versierd, stonden mooie kannen, vazen en koppen, alle rijk versierd. Wapens uit vroeger eeuwen ontbraken niet, evenmin allerlei kleine voorwerpen als lampjes, beeldjes en meer voor huiselijk en ander gebruik. Op den vloer lagen zware, oude tapijten, zoo dik dat men het niet hooren kon als er iemand op liep. Ook waren de muren niet met be-

hangselpapier beplakt, maar behangen met doek, waarop allerlei tooneelen waren voorgesteld.

„Ik heb een karweitje te verrichten,” sprak de heer. „Je moet het eerst eens bekijken, of je kans ziet het zaakje in orde te maken. Zie je die kist daar?”

Hij wees op een groote, fraaie, houten kist met blinkend koper beslag en dergelijke sleutelplaten. De sleutels staken er in.

„Kun je die kist open krijgen?”

Kees beproefde het, maar vergeefs; de sloten weigerden.

„Ik vreesde er wel voor,” zei de eigenaar. „Mijn kinderen hebben hier gespeeld en, zoals kinderen doen, overal aan gezeten. Zoo zijn ze ook bezig ge-

weest met de sleutels van de kist om te draaien tot het niet meer ging. Ik heb gedaan wat ik kon, maar het baat niet. Wil jij je kunst eens probeeren?"

„Met genoeg, mijnheer,” zei Kees. „Het zal nog wel lukken.”

Hij begon, maar meevallen deed het karweitje niet. Een paar uur was Kees reeds bezig, en nog altijd bleef de kist ongeopend. Dat kwam voornamelijk daardoor, dat noch het hout noch het metaal mocht beschadigd worden. Want dan verloor de kist veel van haar waarde. Eindelijk echter met veel moeite en veel geduld, gelukte het Kees de sleutels weer tot draaien te brengen, en de kist, die trouwens ledig was, te openen.

„Dat is knap gedaan,” zei mijnheer, die meermalen was komen kijken, en nu met genoeg het werk gereed vond, zonder dat de kist beschadigd was. „Kom eens mee. Daar kan wat op staan.”

Hij leidde Kees naar een klein vertrek, en zei toen: „Ga zitten, man. Houd je van een borreltje?"

„Als het zoo voorkomt, ja mijnheer.”

„Nu, dat doet het. Je hebt knap gewerkt.”

Hij schonk Kees een glas vol sterken drank in, en ook zich zelf. Beiden klonken eens, en toen de glazen geledigd waren, sprak de heer heel goedig:

„Op één been kan een mensch niet staan. Drink nog eens.”

Kees liet zich geen tweemaal nooden, en was recht in zijn schik over de vriendelijke ontvangst.

„Je bent nog niet oud, maar toch knap in je vak, dat moet ik zeggen,” sprak de heer. „Waar heb je dat zoo geleerd?"

Daar wist Kees niet zoo dadelijk een antwoord op, of liever hij wist er wel een, maar wilde dat juist niet graag geven. Eindelijk zei hij:

„Ik weet dat niet zoo. Ik heb jaren lang bij baas Peter gewerkt, in het gindsche dorp.”

„O zoo, nu dat is een flinke werkmán. Jammer maar, dat hij zoo vroom is. Je zult met hem wel niet veel glaasjes hebben geleegd.”

„Nooit eentje,” zei Kees lachend.

„Ja, dat begrijp ik. Zulke lui zien overal zonde in.”

„Juist, mijnheer,” antwoordde Kees, zeer geveleid

dat zulk een groot heer hem gelijk gaf. „Daarom ben ik er ook vandaan gegaan. Het was niet uit te houden. In de herberg een glaasje drinken vond de baas zonde. 's Zondags uitgaan en wat verteren was ook zonde, en zoo het een na het ander.”

„Je hebt gelijk dat je daar niet bleeft,” zei de heer.

Kees stond op om heen te gaan, terwijl de ander zei:

„Als het weer eens noodig is, zal ik om je sturen. Je bevalt me.”

Terwijl Kees weer terug naar de fabriek wandelde, voelde hij zich recht tevreden en gelukkig. Zoo'n

glaasje na volbracht werk smaakte toch goed. Dat was hem vroeger maar zelden overkomen, zoo beloond te worden. En dan nog een fooi die klonk als een klok. Daar waren toch goede, hartelijke menschen in de wereld, ook al waren ze anders dan baas Peter. Maar Kees vergat één ding, namelijk dat niet alle vreugd de ware vreugd is. De blijdschap die Kees vervulde was de echte niet, omdat de oorsprong er van niet deugde. Ook voelde hij er iets van. Maar het duurde niet lang. Toen hij aan den avond van den dag thuis zijn wedervaren vertelde, roemden vader en moeder hem, en de oudste zuster zei: „Je bent een geluksvogel, Kees.” En toen vergat de geluksvogel geheel, dat ook zulk een wel eens in het net kan vliegen.

Maar daar is ook zeker vers dat zegt:

Daar wordt zoo menig strik en net
Met trekkend lokaas uitgezet.
De vogel, die er in blijft hangen,
Wordt straks gegrepen en gevangen.
Hij merkte niet wat kwaad er school.
Ei, zegt het voort, dat niemand doolt.
Gelijk den vogel door het net
Wordt ook den mensch een val gezet.
Hij merkt het niet, gaat ijlings voort
Ter plaatse die zijn hart bekoort,
Totdat de strik hem nauw omspant
En hij van 't kwaad wordt overmand.

IV.

Kees voelde zich, als ik zei, recht blij en gelukkig, ook omdat hij nu wist, dat niet alle knappe menschen zijn gedrag afkeurden. Had die mijnheer zelf hem niet tot drinken aangemoedigd? Dat kon dus zoo kwaad niet zijn.

Vooreerst scheen dan ook alles goed te loopen. De

rijke heer had bij het betalen zijn tevredenheid betuigd over den knappen werkmán.

Op de fabriek werd hij meer en meer beschouwd als een der beste werklíeden, hoe jong hij ook mocht zijn. Hij bracht ongezoóht nieuwe klanten aan, was ijverig in zijn werk en verrichtte menig karweitje even goed als het eerste bij den ouden minnaar. Deze laatste vergat Kees niet, ontbood hem nog meermalen en loonde zijn goede diensten steeds met een slokje, dat niet versmaad werd. In 't kort, Kees kreeg er velen te vriend, en verdiende mettertijd een aardig loon.

Zoo kon hij dan ook meer uitgeven. Had hij het maar gedaan op de rechte wijs, maar daar ontbrak veel aan. Wel gaf hij nog altijd een goed deel van zijn verdiensten aan moeder, maar ook ging een niet gering deel een minder goeden weg, namelijk naar het laatje van den herbergier, of vroolijke vrienden wisten wel raad om er zich zelf aangename uren door te bezorgen. Daarbij kwam, dat Kees van nature goedhartig was gelijk wij weten, gul voor iedereen en daardoor gemakkelijk te bewegen iets af te staan. Zoo schoot er tenslotte veel minder over dan men zou gedacht hebben. Aan hoevelen Kees nu en dan een kwartje of een gulden leende, zoo het heette, wist hij zelf niet. Hij schreef het ook maar niet op: het kwam toch nooit weerom. Kees vond, dat hij nu een heel prettig leven had en daarmee was hij tevreden. Het kwaad gezelschap was juist wat hij zocht, maar in zijn verblindingszag hij het niet in.

Doch in den Bijbel staat geschreven:

„Daar is een weg die iemand recht schijnt, maar het laatste van dien zijn wegen des doods.”

Dat had Kees denkelijk wel meermalen gehoord en gelezen, maar zeker niet ter harte genomen. Wat wij lezen in den eersten Psalm is en blijft waarheid, zelfs al leest of hoort men het niet:

Welzalg hij, die in der boozen raad
 Niet wandelt, noch op 't pad der zondaars staat,
 Noch nederzit, daar zulken samenrotten,
 Die roekeloos met God en Godsdienst spotten;
 Maar 's Heeren wet blijmoedig dag en nacht
 Herdenkt, bepeinst, en ijverig betracht.

De Heer toch slaat der menschen wegen ga,
 En wendt alom het oog van Zijn genâ
 Op zulken, die, oprecht en rein van zeden,
 Met vasten gang het pad der deugd betreden;
 God kent hun weg, die eeuwig zal bestaan,
 Maar 't heilloos spoor der boozen zal vergaan.

't Was met deze woorden, althans naar den inhoud,
 dat een kort gesprek eindigde tusschen den predikant
 van het dorp en Kees, die elkander tegenkwamen op
 den grooten weg.

Kees was indertijd, reeds niet zoo heel jong meer
 op de catechisatie gekomen, doch had er nooit veel
 leerlust betoond. Toch had de dominee steeds er op
 aangedrongen, dat niemand als lid der Kerk werd
 toegelaten, die niet bleek goed onderricht te zijn.
 Kees echter had, als gezegd, geen lust, en zoo konden
 dominee en hij het nooit best met elkaar vinden.

Vanzelf werd het er niet beter op, nu Kees meer
 en meer van den goeden weg afdwaalde.

„Je hebt niet noodig zoo vroom te worden,” zeiden
 de vrienden. „Dat is goed als je oud bent.” En
 Kees gaf aan die dwaze taal gehoor. Wel voelde hij
 zelf in zijn geweten dat hij niet goed deed, en het
 einde wel eens heel slecht kon zijn. Maar zijn booze
 hart vond lust in wat de vrienden zeiden, dat hij het
 buiten God wel stellen kon. De wereld te dienen
 was zijn begeerte, maar ook hij ondervond dat wie
 een vriend der wereld is, een vijand van God gesteld
 wordt.

Zoo bleef hij dan maar eenvoudig van de catechi-
 satie weg, en zond zelfs geen bericht, even lomp han-
 delend als vroeger jegens baas Peter. Wel vermaande

de dominee hem, doch Kees, die de waarheid niet zeggen wou, hield vol dat hij geen tijd had, wyl hij zoo ver van zijn werk woonde, en zoo laat thuis kwam.

„Maar ik dacht,” zei de dominee, „dat als de jongelui naar de catechisatie moeten, de fabriek hun vrijaf geeft, en den verzuimden tijd hun toch betaalt, als zij maar een bewijs van den dominee toonen, dat zij de catechisatie hebben bijgewoond.”

Kees was verrast, dat de dominee zoo goed op de hoogte was, maar zocht nu een andere uitvlucht.

„Ik heb toch geen tijd om te leeren,” zei hij, „en als ik 's avonds t'huis kom, dan ben ik moe en heb slaap.”

„Toch niet te moe om zeker gezelschap op te zoeken,” sprak weer de dominee, die alles scheen te weten, en nu niet zoo vriendelijk sprak als anders. „Hoor eens, Kees, het loopt verkeerd. Ik zal nog eens met je ouders spreken, maar toch, de rechte begeerte moet bij je zelf zijn. En als je die mist, vraag er dan den Heer om, dan kan alles nog terecht komen. Denk aan wat in den eersten Psalm staat.”

„Maar ik heb geen lust,” zei Kees nu ronduit.

„Lees t'huis Psalm 1 nog eens over,” zei de dominee en stapte voort.

Dat het met het kerkbezoek niet beter ging dan met de catechisatie, begrijpt gij. Kees kwam niet onder het gehoor van den leeraar. Deze, die natuurlijk dit anders gewenscht had, sprak er met de ouders over. Maar dat baatte weinig. Want ook nu trokken vader en moeder partij voor hun zoon. Kees was een jongen die zijn best deed. Zijn baas was over hem tevreden. Hij verdiende reeds bijna zooveel als een volslagen knecht. De menschen waren op hem gesteld. Van zijn loon gaf hij nog trouw meer dan de helft in de huishouding, was nooit karig en had ook voor een arm mensch wat over. Volmaakt was

hij niet, maar dat zou onze lieve Heer ook van niemand vergen. Als Kees zijn plicht maar deed, stak er zoo veel kwaad niet in, of hij eens Zondags de kerk oversloeg.

„Maar hij slaat nu alle Zondagen over,” zei de dominee met een glimlachje.

„O, dat betert wel weer,” zei moeder. „Kees is nog jong. Als hij ouder wordt, zal het alles wel veranderen.”

„Juist,” zei vader, „onze Kees is eerlijk en braaf, net als wij door Gods goedheid. Wat is er eigenlijk op hem te zeggen?”

„In Gods oog zeker heel veel,” sprak de dominee ernstig. „En denk eens hoe hij jegens zijn vorigen baas gehandeld heeft. Peter zal het zeker nooit vergeten, en ik ook niet.”

„Ja, u zijt zijn vriend, en daarom begrijp ik, dat u zoo spreekt. Maar anders — 't was eenvoudig een kwajongensstreek, die niets beduidt. De meesten, die het hoorden, hebben er hartelijk om gelachen.”

De predikant zag wel, dat hij niet vorderde. Hij vermaande de ouders ernstig zich niet te bedriegen, maar wel voor hun kinderen te waken. Ze hoorden het aan, maar beloofden niets. De waarheid was, dat hun godsdienst zelf sleurwerk was en niet uit het hart voortkwam.

Wat Kees betreft, hem kreeg de predikant niet te zien. De jonkman was, toen hij den leeraar zag aankomen, de achterdeur uitgewipt en wachtte in den tuin af tot de bezoeker vertrokken was.

Van toen af ging het met Kees snel achteruit, al scheen het juist andersom.

Hij had „doorgetast”, zooals hij het noemde. De dominee wist nu, dat hij, Kees, Catechisatie en Kerk beide niet meer zou bezoeken. Baas Peter had gezien, dat Kees het best buiten hem kon stellen. Op het dorp trokken velen diens partij, vooral tegen de

vromen. Op de fabriek werd hij meer en meer een gewild persoon, en al waren sommige werklui afgunstig op den jongen, bekwamen smid, zij verborgen het onder den schijn van vriendelijkheid.

Ik noemde daar baas Peter. Het was opmerkelijk, hoe Kees zijn vroegeren baas meer en meer haatte, naar mate hij als jonge smid kans kreeg Peter klanten te ontrooven. Dat deed hij dan ook waar hij kon, tot groot verdriet van den ouden smid, die er echter weinig met anderen over sprak, maar het in des Heeren hand stelde, gelijk hij ook de vroegere zaak gedaan had. Toch hinderde het hem zeer, en dat was juist wat Kees bedoelde. Zoo gaat het trouwens bijna altijd. Licht en duisternis, godsvrucht en werelddienst gaan niet samen. De wereld toont ten slotte haar vijandschap jegens hen die God vreezen. Zij voelt wel dat deze beter zijn dan zij, en ook een blijde hoop en verwachting hebben, die de wereld mist, en die ze hun niet gunt. Al het doen en laten der vromen is, om zoo te zeggen, in strijd met den handel en wandel der goddeloozen, en prikkelt dezen tot boosheid.

Op een mooien wintermorgen was Kees met een vriend de deur uitgegaan. 't Was Zondag, velen gingen ter kerk, en zoo zag Kees eensklaps baas Peter aankomen. Een gedachte kwam bij hem op, toen hij zag, hoe de baas zich tegen het gure weer beschermde door een lange, zware winterjas, die blijkbaar al jaren heugde, maar toch nog best te dragen was.

Zoodra het tweetal dicht genoeg bij baas Peter was, zoodat deze makkelijk kon verstaan wat door hen gesproken werd, zei Kees:

„Kijk, Willem, zou je niet zeggen, dat die man daar zijn grootvaders jas aan heeft. Ja, ja, men moet maar zuinig wezen.”

Baas Peter moest wel hooren wat er gezegd werd, en voor een oogenblik werd hij toornig. Schaamde

zijn vroegere knecht zich niet zoo iets te uiten? Hij hield zich in, maar kon toch niet nalaten, terwijl hij Kees strak en ernstig aanzag, te zeggen:

„Je kunt wel gelijk hebben, jongmensch, maar vergeet niet, mijn grootvaders huis en land heb ik ook nog.”

Kees voelde den steek. Hij had zoo gauw geen wederwoord en verdween zoo snel mogelijk, terwijl de baas naar de kerk ging.

Dergelijke plagerijen veroorloofde Kees zich meer. Hij was toch, zoo hij zich verbeeldde, aan de winnende hand. Wie weet of hij mettertijd den baas niet zou „doodwinkelen”, hem verdringen en zelf dorps-smid worden. Zoo iets was meer gebeurd.

In het eerst ging alles goed. Kees deed zijn werk tot voldoening van velen, en ging, zoals ik reeds vroeger zei, in de verdiensten hard vooruit. Maar langzamerhand begon deze en gene te merken, dat er bij Kees iets aan haperde. Hij was reeds een paar

maal te laat op de fabriek gekomen, wat hem eerst een zachte, daarna een scherpe berisping (Kees noemde dat een schrobbeering of een uitbrander) van den opzichter berokkende. Enkele klanten meenden ook te merken, dat Kees bij zijn werk niet altijd nuchter was, en daarom wel eens fouten beging. Sommigen waren zoo vrij hem dit ronduit te zeggen. Maar dan stooft Kees op, sloeg een hoogen toon aan en getuigde met veel ongepaste woorden, dat de beschuldiging valsch was. Echter dacht ieder in het dorp er het zijne van, en nu en dan kreeg hij een ernstige vermaning, waarbij hij soms gewezen werd op 't gevaar ook voor de eeuwigheid. Doch Kees schudde alles af, „gelijk een hond het water,” zooals de smid het uitdrukte. Hij zette het leven met de vroolijke vrienden voort, speelde kaart en biljard in de herberg, ging vaak uit met allerlei verkeerd gezelschap, of werd genoodigd op feesten waarbij het ruw toeling. In 't kort, hij ging nu geheel zijn eigen weg en verachtte Gods gebod, hoewel hij het zeer goed kende.

Er zijn velen, die van God en godsdienst niet weten willen als het hen zelf betreft. Maar voor anderen vinden zij vroomheid toch een kostelijke zaak, en gevoelen dat geloof beter is dan ongelooft.

Iets dergelijks werd ook gevonden bij de ouders van Kees. Gelijk we reeds zagen, leefden ook zij in waarheid buiten God, al namen zij ook waar wat zij hun „godsdienstplichten” noemden. Toch wenschten zij liefst, dat hun kinderen God vreesden en niet de wegen der wereld volgden. Daarom stond hun Kees' gedrag al minder aan. Hij mocht dan aardig wat inbrengen, toch beviel het hun bijster slecht, dat hun oudste zoon meer en meer begon bekend te staan als een losbol en doorbrenger, van wien brave menschen al minder wilden weten. Vroeger hadden zij veel door de vingers gezien, gelijk we weten, en het nog zoo kwaad niet gevonden, dat hun jongen er een vroolijk

leventje van nam. Doch nu ging het wat te ver, meenden zij. Hun zoon, op wien zij trotsch waren, begon bij velen op het dorp in achting te dalen, en die hem vroeger zochten lieten hem nu links liggen, behalve wanneer zij evenzoo leefden als hij. In 't kort, de ouders rekenden uit dat hun zoon niet alleen een slechten naam kreeg, maar ook zijn toekomst verspeelde. Hoe zou hij ooit een flinke smidsbaas worden, wanneer hij bekend stond als iemand die liever allerlei genot najaagde dan op zijn zaken te passen? Zoo kon het niet voortduren.

Op zekeren avond was Kees als gewoonlijk uit geweest en kwam laat t'huis. De andere kinderen waren reeds te bed, maar vader en moeder zaten nog op, om hun oudsten zoon af te wachten. Zij waren slecht gestemd over het uitblijven en vast besloten Kees nu eens goed te zeggen waar het op stond. Dat deze zoo laat t'huis kwam, maakte de zaak niet beter.

Eindelijk verscheen Kees. Hij had blijkbaar „een goede verheuging” genoten, zooals onze vadersen het wel eens noemden, wanneer iemand te diep in het glas had gekeken. Althans zijn oogen stonden flauw en zijn gang was waggelend. Hij nam plaats bij de tafel en vroeg aan moeder om een stuk brood.

Het werd hem gegeven. Maar moeder kon niet nalaten er bij te voegen:

„Het zou toch vrij wat beter zijn, Kees, als je op tijd t'huis kwaamt. Dan konden we allen saam de avondboterham eten. Wel zoo gezellig, vind je niet?”

„Ik ben geen kind meer,” antwoordde Kees nijdig. „Want hij had dien avond bij het spelen nogal verloren. „Die moeten vroeg t'huis zijn en dan naar bed.”

„Natuurlijk, zoo is het ook niet bedoeld. Maar ik dacht dat je zelf het toch ook gezelliger zoudt vinden onder ons te wezen dan onder vreemde menschen, al heeten ze dan ook vrienden.”

„'t Is hier nogal gezellig,” zei Kees spottend. „Wat

moet ik met de broers en zusters beginnen? De een is voor mij te jong, de ander heeft schoolwerk; u zelf hebt altijd veel te doen, en vader.... ja die slaapt meestal zoodra hij t'huis is."

"Ik zal je toonen, dat ik nu althans wakker ben," klonk het plotseling uit een donkeren hoek van het vertrek, waar vader dusver gezeten had, die nu haastig opsprong en naar de tafel kwam.

"Als ons gezelschap je niet bevalt," riep hij verstoord en driftig, "zoek dan ergens anders maar beter. Dan deug je hier niet. Een zoon als jij kunnen wij best missen. Die maakt ons tot schande in het heele dorp. Wij zijn nooit rijk geweest, maar altijd braaf en oppassend. Maar jij neemt onzen goeden naam weg, en dat mag ik niet dulden. Dan maar liever de deur uit."

"Ook al goed," zei Kees even koppig als vroeger. "Wanneer moet ik gaan? Morgen?"

"Neen," zei vader dien het toch onaangenaam verastte dat Kees zoo dadelijk tot vertrekken gereed was. "Denk nog eerst eens na, of je je leven ook kunt beteren. Want dat moet, anders gaat het niet. Zeg mij maar vóór Zondag hoe je wilt."

"Ook al goed," zei Kees onverschillig, "maar weet wel, als ik ga breng ik ook niet meer in in het huishouden. Ik dacht altijd, dat mijn ouders zeer op mijn geld gesteld waren."

"Nu," zei vader, "daarover later. In elk geval ben ik hier meester, en niet jij."

Hoe het geschil tusschen vader en zoon einden zou, was reeds nu te voorzien. Al reeds vroeger was bij baas Peter gebleken dat Kees, hoe vriendelijk hij zijn mocht, toch zekere stijfkoppigheid bezat, en dat had hij van zijn vader, zeiden de naaste bureu. In elk geval liet het weinig hoop op een vreedzaam einde van den strijd.

Moeder poogde nog tusschenbeiden te komen,

vader en zoon tot wat toeschietelijkheid te bewegen. Maar dat gaf weinig. Ieder stond op zijn stuk en toen alle drie te bed gingen, hoopten zeker allen het beste van de zaak, maar waren tevens overtuigd dat het einde zou zijn scheiding.

Maar wat èn vader èn moeder èn zoon vergaten was te vragen naar den wil des Heeren, Zijn Woord te raadplegen. Dan toch zou Kees gelezen hebben, wat hij trouwens ook wel wist, hoe het vijfde gebod ons vermaant onze ouders te eeren en te gehoorzamen. En de ouders zouden hebben gelezen, hoe het Woord Gods hen vermaant hun kinderen op te voeden in de leer en vermaning des Heeren. Dat hadden zij eigenlijk nooit gedaan, en nu plukten zij er de kwade vruchten van.

Wat te voorzien was, gebeurde. Eenige dagen later vielen er weer hooge woorden tusschen Kees en zijn vader. Zoo kwam de beslissing. Vader zeide ronduit, dat hij zulk een onbeschaamden, weerbarstigen zoon niet langer in zijn huis dulden wou. Moeder mocht

praten wat zij wilde, het baatte niet: Kees moest de deur uit voorgoed.

Heel veel hinder deed het hem niet. Evenals vroeger bij zijn baas, had Kees al dadelijk zijn besluit genomen, en dat was heen te gaan.

Ongedacht diende hem daarbij 't geluk, zooals hij het althans noemde. In het dorp woonde een kleermaker-winkelier, die onlangs een oud heerenhuis had gehuurd, waar hij woning, winkel, werkplaats en bergplaats alles bij elkaar had. Ook was er gelegenheid tot slapen voor twee inwonende knechts, en zelfs dan schoot er nog een kamertje over op den zolder, wel wat klein, maar ook voor weinig geld verkrijgbaar. Dat alles wist Kees door een van de knechts, die tot zijn vrienden behoorde, en hij had dadelijk besloten van die gelegenheid gebruik te maken. Met den kleermaker werd hij het spoedig eens; verhuisboel had hij niet veel, en zoo was hij binnen een week van woning verwisseld. Het eenige wat moeder nog gedaan kon krijgen, was dat vader aan Kees toestond nu en dan in het ouderlijke huis te komen, mits — niet te veel.

In groote steden als Amsterdam en Rotterdam kan men tien jaar en langer in hetzelfde huis wonen, zonder toch ooit te weten wie ook maar zijn naaste burens zijn. Ja, vaak weet men dit niet eens van degenen die met ons hetzelfde huis bewonen, maar een afzonderlijk gedeelte. Men ziet en spreekt elkaar zelden of nooit.

Geheel anders is het op dorpen en gehuchten. Daar kennen, zoo niet allen dan toch zeer velen elkander min of meer. Ze deelen in elkanders leed en vreugd, helpen elkaar, maar — praten over den een tot den ander soms meer dan goed is.

Het was voor vele lezers niet ondienstig, dat wij dit even opmerkten.

Zoo wordt duidelijk, dat baas Peter, de smid, vrij goed op de hoogte bleef van Kees' doen en laten. In de smederij kwamen gedurig menschen, en die verhandelde graag eens wat op het dorp geschiedde, en wilden gaarne iets nieuws zeggen of hooren. Zoo kreeg de baas soms meer te vernemen dan hem lief was.

In den beginne had hij nog gepoogd zich met zijn vroegeren knecht in te laten, hem althans goeden raad te geven. Maar dat baatte weinig, want Kees was voor de vermaningen van den baas Oostindisch doof. Ook beproefde onze smid wat hij door een bezoek bij de ouders kon uitwerken. Maar ook dat mislukte helaas geheel. Want man en vrouw, in plaats van te gevoelen dat ook zij schuld hadden, weten alles aan den baas. Als die, zeiden zij, maar toefelijker en vriendelijker was geweest, zou het nooit zoo ver met Kees gekomen zijn. In 't kort, de onschuldige kreeg de schuld, en ging teleurgesteld en bedroefd heen. Anders echter dan Kees' ouders droeg hij de zaak den Heer op, en bad Hem alles ten beste te leiden.

Dat het, terwijl de zaken zoo stonden, ook tusschen baas Peter en Kees niet meer werd als vroeger, is niet onbegrijpelijk.

Wel bleef de baas ook nu toonen, dat hij het woord des Heeren in acht nam „hebt uw vijanden lief”, wel bleef hij ook welwillend jegens Kees en diens ouders, sprak nooit kwaad van hen, doch terecht zegt het spreekwoord: 't kan niet alles van één kant komen. Zocht de baas het goede, Kees deed juist andersom.

Kwam Kees op straat zijn vroegeren patroon tegen, dan deed hij alsof hij hem niet zag, of wel, hij keek hem aan met een hoonend en spottlachend gezicht, maar zonder hem te groeten.

Ook liet hij niet na van den baas kwaad te spreken waar hij maar kon en hem voor te stellen, als iemand

die zijn werklui slecht behandelde, en alleen op eigen voordeel bedacht was. En, zooals gewoonlijk, waren er altijd menschen die zulke leugens geloofden, of althans deden alsof zij het geloofden. Maar de waarheid was, dat hen de haat tegen de vromen dreef, van wie zij liefst zooveel mogelijk kwaad hoorden en vertelden.

Het scheen wel, alsof het bij Kees zelf ook zoo was. Hoe meer hij voortging op den verkeerden weg, hoe sterker zijn afkeer werd van baas Peter, en hoe grooter de lust om hem te benadeelen.

Dat bleek vooral, toen Kees zijn best begon te doen, om het wat verder in de wereld te brengen. Daarvoor beproefde hij baas Peter klanten afhandig te maken. Wel lukte dit niet altijd, ja maar zelden, toch hinderde het den baas, wien natuurlijk zulke dingen ter oore kwamen. Hij zei er niets van, maar toch kon hij het niet vergeten. En zoo stond dan Kees tegenover zijn vroegeren baas haatdragend, boos en onverzoenlijk.

Maar hij was dan nu vrij, het ouderlijk huis uit eigen baas, en ontlast van veel dwang, zooals hij dwaselijk meende. Vader en moeder hadden nooit veel aanmerkingen gemaakt, maar toch zwegen zij niet altijd. Thans zou dit uit zijn. Of hij laat t'huis kwam, of hij wat veel dronk, of de herberg druk bezoek van hem kreeg, niemand zou er meer op letten. Dat moest heerlijk wezen. Nu en dan mocht hij eens t'huis aanloopen, voor het overige ging hij zijn eigen weg.

In de eerste dagen na de verhuizing ging alles naar wensch. Wel was zijn kamertje klein, maar in dit kleine koninkrijk voelde hij zich heer en meester, en dat was waar zijn hart naar uitging.

V.

Zoals wij reeds zagen, had Kees onder de bewoners van het nieuwe huis een kennis, en wel een der kleermakersknechts. Deze ontving hem vriendelijk in zijn nieuwe woning, en vertelde hem allerlei dat hij weten moest. In 't kort, die twee werden weldra, zooals men het noemt, dikke vrienden.

Nu kan het iemand zeer nuttig zijn, vooral wanneer hij in een vreemde haven is, daar een goeden vriend te hebben met wien hij raad kan plegen, en die hem zoo noodig hulp verschaft. Maar ook kan vriendschap oorzaak worden van iemands ongeluk, te weten als de vriend alleen zijn eigen belang zoekt, of iemand is die buiten God leeft, en slechts in de wereld zijn heil in vermaak zoekt. Alles komt er op aan, of met de vriendschap ook de eer des Heeren wordt bedoeld.

En gelukkig de mensch, die zeggen kan met den Psalmist:

Ik ben een vriend, ik ben een metgezel
Van allen, die Uw naam ootmoedig vreezen.

De nieuwe vriend was er zeker niet een als de Psalmist bedoelt. Want, gelijk hij tot Kees zeide, de hoofdzaak was voor hem een goed en makkelijk leven, met weinig werken en veel vreugd. Over God en Zijn dienst sprak hij nooit, en Kees was reeds zoover afgedwaald, dat hij den ander ook daarin trouw volgde.

Maar ook wat de aardsche dingen betreft, was die nieuwe vriendschap niet geheel in Kees' voordeel. Zijn vriend bezorgde hem afleiding, kwam dikwijls praten en samen ledigden zij menig glaasje. Kees had niet veel vrijen tijd en dien hij had werd nu door zijn huisgenoot in beslag genomen. Zoo kwam het, dat hij slordiger werd in zijn werk, boodschappen

vergat, vaak te laat op de fabriek kwam, wat vroeger maar weinig gebeurd was, en geen lust gevoelde om zich verder in zijn vak te bekwamen.

Velen merkten dat, maar ongelukkig Kees zelf niet. Zijn vrienden bespeurden het ook wel, maar waren onoprecht genoeg om er over te zwijgen, en niet te waarschuwen. Ware vriendschap doet anders, naar het woord van den dichter Van Alphen:

Een vriend, die mij mijn feilen toont,
Gestreng bestraft en nooit verschoont,
Heeft op mijn hart een groot vermogen.

En dan laat hij volgen :

Maar 't laag gemoed, dat altoos vleit,
Verdenk ik van baatzuchtigheid;
Ik kan zijn bijzijn niet gedooigen.

Waarna hij besluit met de schoone regels:

Wie zelden prijst spreekt vriendentaal,
Wie altoos vleit liegt menigmaal.

Of Kees dit vers kende, weet ik niet. Zeker is, dat hij alle gelegenheid had de waarheid er van te onder vinden.

Op zekeren dag stond Kees voor een raam in de fabriek metalen knoppen te poetsen, toen hij eensklaps beneden op den weg baas Peter zag aankomen. Hij merkte op, dat deze het hek van de fabriek binnen ging, en op het kantoor toestapte. Nu wist Kees zeer goed, dat de vroegere patroon meermalen zaken deed met de fabriek. Maar het vreemde was, dat de baas zelf kwam en niet een boodschap zond zooals anders. Er moest dan, dacht Kees, iets gewichtigs zijn, een groote bestelling of zoo. Wat kon het wezen? Maar hij kreeg er geen antwoord op. Ja toch, twee dagen later, althans gelijk hij meende.

Twee dagen na het bezoek namelijk van baas Peter

bevond Kees zich op een middag alleen in de smederij der fabriek. De andere werklieden waren uit.

Daar ging de deur open, en de opzichter der afdeeling trad binnen.

„Kees,” zoo begon hij vriendelijk, „wij moeten eens even praten.”

Eenigszins verbaasd zag de jonge werkman den opzichter aan, die vervolgde:

„Je weet hoe ik altijd vroeger tevreden was over je werk, en hoe ik dat ook aan de heeren heb duidelijk gemaakt, zul je wel gemerkt hebben aan je loon.”

Kees knikte.

„Maar,” ging de opzichter voort, „in den laatsten tijd gaat het niet zoo goed als eerst. Er komen klachten van klanten, die niet tevreden zijn over werk, dat door jou is verricht.”

„Ze kunnen wel zooveel zeggen,” zei Kees. „Wat voor verstand hebben zulke menschen van smeedwerk?”

„Zeker, maar ik heb het zelf eens nagezien, en moet zeggen, niet al de klachten zijn maar praatjes. Soms werk je niet zoo goed als je wel kunt.”

„Hebt u ook te klagen?” vroeg Kees wat knorrig.

„Over je werk heel weinig tot nog toe,” zei de opzichter, „maar wel over je verdere doen en laten. Je komt tegenwoordig dikwijls te laat, en al gun ik een werkman zijn borrel, jij kijkt al te dikwijls en te diep in het glaasje. Dat loopt ten slotte altijd mis. Ook schijn je vrienden te hebben, die je geen goed doen. Wat dunkt je zelf?”

„Och,” zei Kees onverschillig „geen mensch is volmaakt. Op ieder valt wel eens wat aan te merken. Ik doe mijn werk zoo goed als ik kan. Maar u zijt zeker tegen mij opgestookt.”

„Opgestookt,” was het kalme antwoord, „wie zou mij opstoken? Bovendien ik zou het niet dulden. *Ik* heb zoozeer over u geen klagen.”

Kees was in den laatsten tijd veel veranderd, juist niet verbeterd. Thans kwam de oude goedwilligheid weer voor één oogenblik bij hem boven en hij zei:
 „Ik ben blij, dat u nog goed over mij denkt. Ik zal mijn best doen om mijn leven te beteren.”
 „Flink zoo! Pas op je zaken, neem het er van in

het redelijke, wees braaf en alles zal goed gaan. Je kunt op mij rekenen.”

Maar dat Kees, om waarlijk braaf te worden, met God moest beginnen, diens hulp en leiding vragen, daarvan zweeg de opzichter.

Trouwens het valt moeilijk te spreken over dingen, waarvan men zelf geen kennis heeft.

Toen Kees dien avond weer den langen weg huiswaarts wandelde, kwamen er echter ook andere gedachten bij hem op, dan die van dankbaarheid jegens den opzichter.

Hoe was deze er toe gekomen, zoo vroeg Kees zich af, zoo plotseling en zonder bepaalde aanleiding hem een vermaning te geven? Daar moest wat achter schuilen. Maar wat?

Al nadenkende schoot hem eensklaps iets te binnen. Was niet zijn vorige patroon een paar dagen geleden op het kantoor der fabriek geweest? Nu was alles duidelijk, althans zoo meende Kees. Baas Peter had over hem gesproken, allerlei kwaad van hem verteld, en de heeren hadden het geloofd en den opzichter bevolen Kees eens ernstig te onderhouden. Ja zoo, en niet anders kon het zijn.

Om zijn zinnen wat te verzetten ging Kees, toen hij zijn avondeten gebruikt had, nog eens even naar de dorpsheerberg. Daar vond hij een aantal van zijn zoogenaamde vrienden gezellig en vroolijk bijeen, terwijl zij zich den tijd kortten met kaartspel of biljard. Maar toen Kees kwam, die de vroolijkheid er in wist te brengen, werd het spel voor een poosje gestaakt, en schaarde men zich om de groote tafel, natuurlijk elk jongmensch met een glas sterken drank voor zich.

Al pratend gaf Kees zijn gemoed lucht. Hij vertelde van het „standje,” dat hij van den opzichter gehad had, en ook van zijn vermoeden, dat baas Peter daaraan niet vreemd was.

„Dat is duidelijk,” zeiden de vrienden. „Wat kon anders den opzichter bewogen hebben zoo te spreken: Je bent een knap werkmans; dat erkent hij zelf. Als jij je werk goed doet, gaat het andere hem niet aan. Maar hij is zeker opgestoot.”

„Dat zei ik ook,” sprak Kees, „maar de opzichter zei ronduit van neen.”

„Dat geloof ik graag. Hij zal gedacht hebben, daar heb jij niet mee noodig!” riep een van de vrienden.

Nu was het zeker niet geheel onbegrijpelijk, dat Kees en zijn vrienden baas Peter voor den man hielden, die kwaad van den eerste had gesproken, en

hem dus een uitbrander had bezorgd. Het was bekend op wat slechten voet Kees met baas Peter stond. Licht kon de laatste zich beklaagd hebben. Daarbij kwam, dat Peter hoogst zelden zelf aan de fabriek kwam. Er moest dus iets bijzonders zijn, dat hem nu gedreven had te komen.

Maar de fout van Kees en zijn makkers was, dat zij op een vermoeden afgingen, en geheel vergaten — misschien wel wilden vergeten — dat gissen missen is, gelijk het spreekwoord zegt. Ook dat baas Peter nooit eenig bewijs van vijandschap jegens Kees had gegeven. Het stond nu eenmaal bij hen vast: de vroegere patroon van Kees had zich op zijn voor-maligen knecht willen wreken.

En toch was niets minder waar. Want de baas was doodeenvoudig zelf gekomen, omdat hij een zeer belangrijke bestelling had, waarover hij eerst spreken moest. Had Kees de moeite genomen onderzoek te doen, hij zou dat vernomen hebben. Nu werd hij zonder reden boos en had de baas voortaan een bitteren vijand, en dat zonder het te weten. Dat Kees hem niet genegen was, wist hij; niet dat hij hem thans fel haatte.

Doch het zou blijken en wel op een wijs, die Kees bij velen alle achting en genegenheid deed verliezen.

Het gebeurde namelijk, dat baas Peter een jongen noodig had, wijl Piet nu wat hooger gekomen was. Hij had er over gesproken met de ouders van een boeren-zoon, dien hij gaarne tot leerling had, en die zelf veel lust gevoelde tot het vak. Het viel dus makkelijk de zaak af te spreken, en alles scheen in orde, toen er plotseling een kink in den kabel kwam.

Kees had namelijk gehoord wat er gaande was, en zich gehaast naar de ouders van den toekomstigen leerjongen. Hij vertelde hun zoo veel mogelijk kwaad over baas Peter, alles ten aanhoore van den boerenzoon, maar des te meer prees Kees de fabriek aan.

„Ik heb,” zeide hij, „het beproefd bij allebei. Maar het onderscheid is groot; de fabriek is tienmaal beter dan Peters smederij. Ik zou nooit terug willen. Mij is het 'tzelfde natuurlijk, maar uw zoon zal wijs doen als hij op de fabriek komt. Ik wil er graag het mijne voor doen.”

Er werd nog lang geredeneerd, maar het eind van de zaak was, dat de lui zich lieten bepraten. De baas kreeg kortweg een boodschap, dat de zaak niet doorging en de jongen kwam op de fabriek, zoodat Kees voortaan gezelschap had op zijn lange wandelingen. Hij vond dat hij nu eens flink gehandeld had. De kwaadsprekende smid had nu zijn loon, zeiden de vrienden. Baas Peter begreep er niets van, doch toen hij inlichting vroeg, werd hem die botweg geweigerd. Ook dat was op raad van Kees.

Maar nog erger dingen veroorloofde hij zich.

Naast de woning en de smederij van baas Peter stond een huisje, dat aan een aanzienlijk heer toebehoorde, die het verhuurd had aan een boer. De smid had reeds lang gewenscht, dat huisje te koopen of te huren tot uitbreiding van zijn werkplaats. Nu was de boer uit het huis gegaan, om bij zijn kinderen in te wonen, en kwam het dus open. En de smid hoopte van de gelegenheid gebruik te maken om zijn plan te kunnen uitvoeren.

Velen op het dorp wisten dit of begrepen althans wat de smid wilde. Zoo ook Kees.

Nu gebeurde het, dat deze om dien tijd eenig werk had te verrichten bij den eigenaar van het huisje. Ongemerkt raakte hij met dien heer in gesprek, en kwam dat op de ledigstaande woning. De heer zei tot Kees, dat, naar hij had gehoord, een vakgenoot van hem het graag huren, of koopen zou.

„Welk plan de man met het huisje heeft weet ik niet,” vervolgde de heer. „Maar ik vermoed dat hij het noodig heeft tot uitbreiding van zijn smederij.

Om er te gaan wonen is het voor zijn gezin te klein. Misschien heb jij er al meer van gehoord."

Kees begreep zeer goed wie met dien vakgenoot bedoeld werd, maar hij paste wel op dat hij geen naam noemde, wijl dit achterdocht kon verwekken. Zoo voorzichtig was hij trouwens in den laatsten tijd steeds geweest. Wel trachtte hij baas Peter zooveel mogelijk leed te berokkenen, maar altijd in 't geniep, zoodat niemand vat op hem had. Trad hij openlijk tegen den smid op, dan, wist hij, zouden velen diens partij kiezen, en zich van Kees afkeeren.

Hij antwoordde dus alleen:

"'t Is anders geen tijd om groote zaken te doen, mijnheer. De meeste smids klagen steen en been, en ook op de fabriek heerscht slapte. Maar misschien heeft de baas, dien u bedoelt, geld, en dan verandert het."

"Neen," zei de heer, „maar wel een goede, drukke zaak."

"Dat kan zijn, maar een zaak kan verlopen."

"Wel," was het antwoord, „ik dacht dat baas Peter steeds vooruit ging."

"O, bedoelt u hem? Daar spreek ik liefst niet over. Ik bemoei mij nooit met zijn zaken, en ben blij dat ik niet meer in zijn dienst ben. Want ik weet nu wat ik heb, en bij den baas kwam ik toch niet zoo vooruit."

Nu volgde nog een vrij lang gesprek, waarin Kees zijn best deed om zijn vroegeren patroon zoo zwart mogelijk te maken. Allerlei kwaad werd van baas Peter verteld, maar steeds zoo, dat Kees niet kon verweten worden, dat hij de zegsman was. Altijd was het: „men zegt," of „er wordt verteld," en zoo meer. Het slot van de zaak was, dat de heer een zeer slechten indruk kreeg van baas Peter en van zijn betrouwbaarheid. Zoo vast geloofde hij in wat Kees had meegedeeld, dat hij een dag daarna den baas weten liet, dat het huisje niet meer te koop of te huur was, en hij andere

plannen er mee had. Het hielp niet, dat de baas inlichtingen vroeg, en zelf met den rijken heer sprak om hem van besluit te doen veranderen. De eigenaar weigerde beslist.

Zoo had dan Kees zijn zin, althans voorloopig. Baas Peter moest afzien van uitbreiding zijner zaak, en vooreerst zich trachten te behelpen. Al nadenkend begon hij ook eenigszins te begrijpen wie hem zoo telkens in de wielen reed. Het deed hem pijn, en menigmaal gevoelde hij verontwaardiging over het gedrag van zijn vroegeren leerjongen, dien hij toch altijd goed behandeld en ten beste geraden had. Het zou hem gemakkelijk zijn gevallen op zijn beurt Kees

te dwarsboomen, en allerlei van hem te vertellen dat minder mooi was. Vooral thans was daartoe alle gelegenheid, ook zonder eenigszins onwaarheid te spreken.

Toch zweeg baas Peter stil. Hij las in zijn Bijbel: „Doe wel dengenen die u haten,” en ook wist hij wat er geschreven staat over het hoopen van vurige kolen op het hoofd eens vijands. Dit maakte dat hij over Kees en zijn booze werken slechts nu en dan met zijn vrouw en een paar anderen sprak. Maar des te meer sprak hij er over met den Heer in den hemel, en die liet hem ook niet zonder antwoord.

De heer namelijk, wien nog veel andere huizen en veel land op het dorp toebehoorde, was gewoon op den betaaldag voor zijn pachters, zelf eenige uren op het kantoor van den rentmeester te komen, waar hij dan het noodige met hen besprak. Om zeker te zijn van zijn zaak tegenover baas Peter, wilde hij ditmaal eens trachten zijn pachters aan het spreken te krijgen, en dit viel niet moeilijk, daar, gelijk het op een dorp gaat, de meesten reeds van het geval gehoord hadden. Nu had de smidsbaas, gelijk wij weten, ook veel vrienden. Deze gaven een goed getuigenis. Maar ook de anderen — en dit trof den eigenaar — wisten eigenlijk van den smid niets kwaads te vertellen. Het was nu duidelijk, dat Kees door wangunst of haat gedreven maar wat had verzonnen, en zeker schrikkelijk had overdreven. De eigenaar, die reeds zoo iets had vermoed, maakte nu weer korte metten, en schreef onmiddellijk aan den baas, dat hij het huisje krijgen kon in eigendom tegen een lagen prijs. En baas Peter talmde niet om, met dank aan God en menschen, van dit aanbod gebruik te maken.

't Was een dikke streep door de rekening van Kees. Hij had gehoopt den baas eens weer een leelijke poets te spelen, erger dan ooit te voren. Hij had bij zijn vrienden er op gezinspeeld, ja er op gesnoefd. Zij op hun beurt hadden gezorgd, dat Kees' boos

opzet ruchtbaar werd. En nu, na nog geen maand, lag alles reeds in duigen. Zoo had de Heer getoond, dat Hij machtig is om, gelijk de Schrift zegt, den raad der goddeloozen te vernietigen. Maar Kees was daar thans blind voor. Zijn natuurlijke goedhartigheid was jegens den smid zelfs geheel in haat en nijd verkeerd. En nu moest hij het aanzien, dat zijn poging mislukt was, en baas Peter weldra het huisje in bezit kreeg.

Geen wonder, dat Kees op den dag toen hij dit vernam toornig en verdrietig was. Zoo was dan zijn plan geheel mislukt, en zou de baas, als hij hoorde hoe Kees gehandeld had, hem nu kunnen uitlachen. Teleurgesteld en neerslachtig ging hij dien avond huiswaarts van de fabriek. Van het plan om tegenover de smederij van baas Peter een eigene op te zetten, zou nu wel vooreerst niets komen. En dat hinderde Kees het meest, al verdiende hij ook genoeg om het voorloopig er mee te kunnen stellen.

Thuis gekomen vond hij daar zijn trouwen vriend, den kleermakersknecht, die hem opwachtte, en dadelijk zag dat Kees wat scheelde. 't Was niet noodig lang naar de oorzaak te zoeken. Want Kees, wiens hart vol was, gaf het lucht in allerlei woorden en uitroepen, waardoor de vriend wel niet alles begreep, maar toch genoeg om te kunnen vatten wat er gaande was. Hij trok Kees mee in zijn eigen kamertje, en zeide toen op luchtigen toon:

„Kom, kom, trek je dat niet zoo aan. Doe alsof er niets gebeurd was. Er komt wel weer een gelegenheid om dien smid eens aardig te betrekken. Je wordt hem toch eindelijk de baas. Houd maar moed.”

Dat was echter gemakkelijker gezegd dan gedaan, gelijk Kees bij ervaring merken zou.

Want toen het gebeurde ruchtbaar werd, keerden velen zich af van hem, dien zij vroeger om zijn welwillendheid en goedhartigheid wel hadden mogen

lijden. Ook de ouders van Kees waren alles behalve tevreden over hem. Zij misten zijn weekgeld, en daarbij begon hun oudsten zoon, hun trots, thans zijn goeden naam bij velen te verliezen.

„Die ongelukkige drank,” sprak vader zuchtend, toen Kees weer eens een van zijn bezoeken had gebracht, die al zeldzamer werden. „Als het dat niet was zou het wel gaan.”

„Zeker,” zei moeder. „Onze Kees is niet kwaad, maar door het drinken wordt hij opgewonden en driftig, en dan weet hij niet wat hij zegt en doet. Was er maar wat tegen te doen.”

„Ja wat? Maar ik vrees dat Kees, sinds hij ons huis verliet, op een slechte leerschool is gekomen. De vriendschap met dien kleermaker bevalt mij niet. Want zoo ik hoor is dat een eerste drinker.”

Vader en moeder praatten nog geruimen tijd nadat Kees vertrokken was. De sterke drank kreeg van alles de schuld. Maar de ouders vergaten, dat zij zelf de schuld hadden, en bovenal dat dronkenschap, hoe verkeerd ook, toch een dieper oorzaak heeft, n.l. de zonde. Bij den een spruit daaruit voort hoogmoed, bij een ander onmatigheid, bij een derde gierigheid. Maar het zijn al te maal vruchten van denzelfden boom. De Schrift zegt: „geen dronkaard zal het Koninkrijk Gods beërven.” En ook: „God wederstaat den hoovaardige,” en wederom: „de geldgierigheid is een wortel van alle kwaad.”

Doch aan dat alles dacht Kees niet. Hij dacht alleen aan zijn mislukt plan, en wat hij nu verder doen zou. Oppassen was echter de boodschap. Want hij merkte zeer goed, dat ook de opzichter van een en ander had gehoord, en dat kon kwade gevolgen hebben.

Zoo was er dan als 't ware een verborgen oorlog tusschen baas Peter en Kees, waarbij de laatste steeds de aanvaller was en de eerste zich zoo goed mogelijk verdedigde.

Op een avond ging de baas zijn huisdeur sluiten, toen hij, naar het weer kijkend, een roode plek aan de lucht bespeurde. De maan scheen helder, maar daar kon het roode schijnsel niet van komen. Plotseling vermoedde hij wat er gaande was. Er moest brand zijn.

Dat werd hem spoedig duidelijk, toen hij de vele voetstappen hoorde op den anders zoo stillen straatweg, en het geluid van wielen. Snel ging hij zijn vrouw waarschuwen, en haastte zich toen naar buiten. De roode plek, die al grooter werd, zeide hem waar hij wezen moest. Het groote huis van den kleermaker stond in brand. Van alle kanten kwamen de dorpelingen opzetten. Een der twee brandspuiten gaf al water, de andere rukte aan. Het was hoog tijd dat er hulp kwam, want reeds sloegen de vlammen uit de bovenverdieping en liep het benedenhuis groot gevaar. Alles werd zoo veel mogelijk uitgedragen. Er heerschte een geweldige drukte. Er werd geschreeuwd en gesjouwd, en de blusschers hadden een moeilijke taak.

„Zijn er nog menschen boven?” vroeg baas Peter. „Zoo ver ik weet niet,” antwoordde de kleermakersbaas. „Maar daar komt iemand.”

't Was de knecht, Kees' vriend, die, waarschijnlijk niet nuchter, naar beneden werd gebracht. Men vroeg hem of er nog volk boven was.

„Neen — ja — neen — ja toch Kees.”

Baas Peter begreep in eens alles, Kees lag wellicht boven dronken te slapen en zou — ellendig verbranden. Hij zou naar lichaam en ziel verloren zijn.

Intusschen waren ook tal van Kees' vrienden verschenen en zagen aan wat er gebeurde. Maar geen hunner waagde het een hand uit te steken voor den jongen man, met wien zij zoo menigen vroolijken avond hadden gehad. Alleen gingen er een paar zijn ouders waarschuwen, die in diepen slaap lagen, en nu zich haastten naar den brand.

Gelukkig wist baas Peter bij het woord de daad

te voegen. „Ik zal het met Gods hulp wagen,” sprak hij, en snelde meteen het brandende huis binnen en de trap op. Een dikke rook sloeg hem te gemoet. Denkelijk was de brand op de trap ontstaan, doordat een der twee beschonkenen een brandend lampje had omgestooten. Door den rook heen bereikte de wakere smid den zolder, maar waar was Kees te vinden?

Op dit oogenblik klonk een sissend, kletterend geluid. Een waterstraal uit de tweede spuit had het brandende dak getroffen en een glasruit verbrijzeld. Bij het licht der naar binnen spelende vlam ontdekte baas Peter een gesloten deur. Die in te trappen was voor den sterken man het werk van een oogenblik. Daar binnen zag hij Kees op zijn bed liggen, die snorkte, geheel onbewust van wat er gebeurde. Haastig greep de baas den jongen man, die wel loodzwaar scheen, en droeg hem op den zolder, die nu vol dikken

rook stond, terwijl men hier en daar vlammen zag.

Het was hier niet lang uit te houden. „Heer, help mij!” riep Peter, die vergeefs trachtte de trap te vinden.

Eensklaps hoort hij hoe boven hem, vlak bij, een raam wordt ingeslagen. Te gelijk klinkt een stem:

„Hierheen, baas, gauw!”

Bij het maanlicht onderscheidde hij duidelijk drie mannen die op het dak zaten. Een was, bleek later, Kees' vader. Zoo snel mogelijk en met alle kracht tilde de baas Kees omhoog, die nu door het raam naar buiten werd getrokken. De baas zelf volgde nog bij tijds. Want reeds kraakte het dak. Langs een ladder kwamen allen behouden beneden. Kees werd naar het ouderlijk huis gebracht. De smid zocht zijn woning op, daar men den brand nu zoo goed als meester was.

Zijn vrouw die hem met smart had zitten wachten was hartelijk verblijd hem behouden weer te zien, en toen hij haar heel kort alles verteld had, konden beiden God danken, die alles zoo geleid had.

Gevoelde de redder zich den volgenden morgen alleen wat vermoeid, anders was het met Kees. Verhit door den jenever was hij plotseling uit zijn warme bed gerukt en geruimen tijd blootgesteld geweest aan de koude nachtlucht, en dat terwijl hij bijna geen kleeren aan had. Zoo was hij den volgenden dag zwaar ziek, en bleef dat twee weken lang, waarin hij bijna voortdurend buiten kennis lag en groote vrees bestond voor het behoud van zijn leven.

Nog dagen lang werd in het dorp druk over den brand gesproken. De een had het over de oorzaken, de ander over de schade, maar allen roemden het gedrag van den smid, die zich zoo wakker en kloek betoond had, ook al was hij niet jong meer, terwijl de jongelui het stonden aan te kijken. Maar sprak men er over met baas Peter, dan zei hij eenvoudig:

„Het was de Heer, die mij moed en kracht gaf.”
 Zoodra Kees hem kon ontvangen, ging de redder den geredde opzoeken. Kees zag hem aankomen en verborg beschaamd het hoofd in de kussens, zoodat de baas meende dat hij sliep. Hij vernam naar Kees' welstand, en vroeg toen hem even te mogen spreken. Weldra zat hij voor het bed, en reikte Kees de hand.

„O baas,” sprak deze ontroerd en verlegen, „komt u mij opzoeken? Ik heb zooveel kwaad tegen u gedaan, u weet het niet half. Kunt u het mij vergeven?”

„Zeker; de Schrift zegt: vergevende de een den ander, gelijk ook God in Christus ulieden vergeven heeft. Ik vraag niets meer, we zijn weer vrienden.”

„O dank, dank!” riep Kees verblijd. „Maar dan ook en niet minder dank voor de redding van mijn leven, terwijl ik daar dronken neerlag. Uw leven hebt u gewaagd voor het mijne, en ik had u zooveel leed gedaan. Hoe kan ik het u vergelden!”

„Het beste berouw is bekeering,” sprak baas Peter vriendelijk. „Je waart op een verkeerden weg. Thans heeft de Heer je gewaarschuid. Vraag Hem om Christus' wil je schuld te vergeven en voortaan Hem ter eere te leven. Dan komt alles terecht.”

Met de huisgenooten, die hem reeds vroeger innig gedankt hadden, sprak de baas nog even. Toen vertrok hij, maar kwam herhaaldelijk nog eens zien hoe Kees het maakte. Deze beterde nu merkkelijk, gelukkig ook naar den geest. De Heer had tot hem gesproken en hij luisterde. Met de oude vrienden sneed hij dadelijk allen omgang af, en beloofde zijn ouders plechtig nooit meer sterken drank te zullen drinken en voortaan een geregeld leven te zullen leiden. Maar het beste was, dat hij den baas kon meedeelen, hoe hij berouw voelde over zijn kwaad en zich zelf beschouwde als een zondaar voor God. Tot den predikant, die hem nu vaak bezocht, zeide hij hetzelfde. En beiden gaven hem denzelfden goeden raad: „Ga tot den Heer om

vergeving en vrede, Hij zal je verhooren en een nieuw, beter leven zal voor je beginnen."

Die verzekering werd bewaarheid.

Een jaar is verlopen.

Uiterlijk heeft het niet veel verandering in het dorp gebracht. Het huis van den kleermaker is weer opgebouwd, wat minder mooi dan vroeger. Maar overigens is alles vrijwel bij het oude gebleven.

Uitwendig zei ik. Want wie in de harten kon lezen, zou bespeurd hebben, dat die bij sommigen geheel anders gestemd waren dan vroeger.

Allereerst was het zoo bij baas Peter en Kees, zijn voormaligen leerjongen. De vijandschap was geheel geweken; het leed ook dat de baas er over droeg. De laatste had, gelijk de Schrift zegt, vurige kolen gehoopt op het hoofd van den eerste. Kees was tot inzicht gekomen van zijn verkeerdheid, en had zijn boozen weg verlaten. Dat had hij niet uit zichzelf. De Heer had de gesprekken gezegend met zijn vroegeren patroon en met den predikant, die beiden hem trouw bezochten, en over wier woorden hij nu ernstig wilde nadenken. Want zijn hart was onder Gods zegen ontvankelijk gemaakt door de liefde, hartelijkheid en opoffering hem betoond. Zoo werkte alles mee, ook de oude goedhartigheid, die nu bij den jongen man weer boven kwam. Kort gezegd, er kwam volkomen verzoening tot stand. Baas Peter en Kees werden vrienden, die voortaan elkanders welzijn zochten. Ook de ouders van Kees veranderden geheel, nu zij den smid recht hadden leeren kennen en hoogschatten.

Met meerderen in het dorp ging het evenzoo. Hadden zij tot nog toe den smid geminacht of bespot om zijn vroomheid, thans hadden zij gezien dat zulk een vrome ook wat dorst en volbracht, als hij zijn naaste er mee diende. Voortaan was baas Peter de geachte en gewilde man bij velen, en werden zijn

diensten ook veel begeerd. Zoo had de Heer het zichtbare vuur van het brandende huis dienstbaar gemaakt om de vlammen van toorn, haat en spot in menig hart te blusschen.

Toen het jaar, waarvan wij boven spraken verloopen was, keerde Kees tot zijn ouden patroon terug. Met dezen en met den opzichter uit de fabriek was dit besproken en goed gevonden, zoodat geen van allen ontevreden was. Menigeen, die er van hoorde, verbaasde zich dat Kees zoo gedaan had. Maar hij zeide:

„Baas Peter is van mij gediend. Ik heb hem veel kwaad berokkend, en mag thans wel het goede voor hem zoeken. En dat kan ik niet beter doen dan in zijn dienst, nu hij mij zoo'n grooten dienst heeft bewezen, en de Heer alles ten beste heeft geschikt.”

Er kwamen meer veranderingen die verbeteringen waren. Voor de oude vrienden kreeg Kees andere en ware, die hem sterkten op het goede spoor. De sterke drank werd geheel ter zij gezet, en niet meer de herberg maar de kerk trouw bezocht.

Ook hier gold het woord des Heeren: Ik maak alle dingen nieuw. Bij de vernieuwing des harten was dat begonnen, en zoo kwam een vernieuwing van heel het leven, waarvoor baas en knecht God konden danken.

